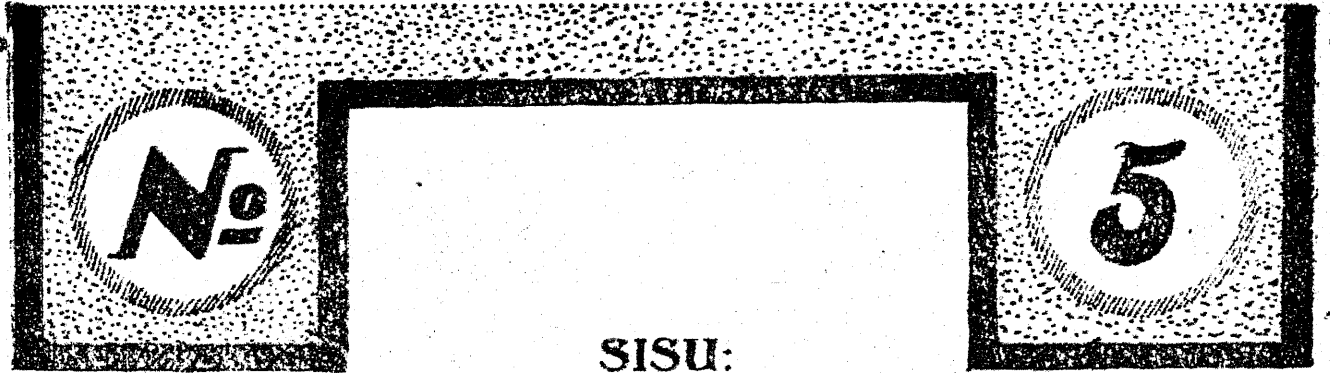

Hind 30 marka

ROMAN

Sven Elvestad: Must läht.
Stephan Tömörkeny: Wikatiproov.
Mihail Sadoveanu: Puiu.
Ewald Gerhard Seefiger: Wana Kondor.
Thea von Harbou: India hauasammas.
H. Jalkanen: Kewade.

TALLINN 1922
KIRJASTYS ARENG

Eesti tööstus-kaubandusline näitus 1922

peetakse ära

Tallinnas, Nunne tänaval näituseplatsil
10.—19. juunini k. a.

Näitusel on järgmised jaoskonnad:

- 1) Jõumasinad, 2) Põllutöomasinad, 3) Weskid, 4) Ehitusmaterjaal ja tööstus, 5) Puu- ja mööblitööstus, 6) Raua-, pleki- ja lukusepatööstus, 7) Kaevandus ja turbatööstus, 8) Savi-, keramika- ja klaasitööstus, 9) Naha-, kingsepa ja sadusepatööstus, 10) Tekstiiltööstus (kaasarvatud köied, nõörid, wõrgud ja linaketrus), 11) Ajakirjandus ja statistika, 12) Meriosakond: a) Laewaehitus, b) Merikaubandus, c) Kalasjandus, 13) Liikumiseabinõud, 14) Keemiatööstus (kosmeetika, farmatsia, wärwid, seebid küünlad), 15) Paberi- ja raamatuköitmise tööstus, 16) Kudumise-, ketramise- ja riidetewärwimistööstus, 17) Rätsepatööstus, galanterie ja pudukaup, 18) Trüki- (graafika) ja päewapilditööstus, 19) Optika-, kulla- ja kella-sepatööstus, 20) Elektritööstus, 21) Muusikariistade tööstus, 22) Rahwaharidus ja kaswatus, 23) Jaht, sport, terwishoid ja mänguasjad, 24) Toidu-, maitse- ja joogiained, 25) Piima-sjandus, 26) Kartulitööstus, 27) Wilditööstus, 28) Sarwe-, luu- ja harjatööstus, 29) Korwi- ja punumisetööstus, 30) Reklaam-, sildi- ja plakatitööstus, 31) Tubaka-, paberossi- ja tuletikutööstus, 32) Tööriistad, 33) Kaubaproowid. —
Wäljamaalaste wäljapanekud ja kaubad.

Näituse büroo asub ajutiselt WANA WIRU TÄN. 12,
ja wälakse lähemal päwil üle
●●●● NÄITUSE PLATSILE. ●●●●

„Roman“

Nr. 5

Ilmub 2 korda kuus: igal 1. ja 15. kuupäeval.

1922.

Fr. R. Kreutzwaldi
nra. ENSV Riiklik
Raamatukogu

Must täht.

Norra kirjaniku Sven Elvestad'i romaan.

Pimedas fobas norralane huvitatult asja, mis tal käes oli. Nüüd teadis ta, et see sama portjellaantass oli, mida ta wanamehe käes enne oli näinud.

See kahmas ta käewarrest ärewalt kiini.

„Noh, mis ütlete?“ hüüdis ta wõiduröömsalt.

„Suurepäraline“, vastas Wik tasa. „Kuid ma ei saa aru, kudas Te sellega toime saite.“

„Noh — selle portjellaantassi, nende traadidokste ja oma kindanaha kaasabiga. See on jama aparaat, ainult palju lihtsam, kui neid telefonitöökliised tarvitavad, kui neil waja on tödajal keshjaamaga kõneleda. Wiimaks ometi oleme wälise ilmaga ühendusesse saanud“, jatkas wanamees waimustusega ja plaksutas käsi. „Kas ei ole see imelik, et meie, kaks waest põgenejat, kes me siin wäljas wangimaja katusel istume, ilma kõige muu abita maailma juurema lehe toimetusega wõime telefoni kaudu ühenduses olla? Aga see on alles algus.“

„Mis tuleb nüüd?“ küsis norralane.

Wanamees pööras piksewarda poole, mis musta õhtaewaske tõusis.

„Kas näete siin seda?“ küsis ta.

„Piksewarra?“ Muidugi, sellest rääkijime juba ennegi.“

„Demast tuleb meie juur abi“, seletas wanamees. Ta hää lolas kindlasti. „Harilik telefoniühendus on wananenud. Peame midagi moodikamat wälja mõtlema.“

„Mis mõiks see olla?“

„Noh, näituseks traadita telegraaf“, vastas õpetlane piksewardale tähendades. „Kui mul mu elektritaret juba korda saab...“

Harald Wik seisis weel „Heraldiga“ aetud jutu mõju all, nii et ta arust midagi ei paistnud täidewiimatu olemat, mis wanamees loobises. Kuid ta waidles siiski:

„Kui Teie katse meid wiimaks aga hukka ei saada?“

Wanamees hakkas waljusti naerma. Ga-

rald Wikile paistis, nagu oletis sest naerust nõdrameelsus wälja kajanud. Ta tundis õudu.

„Miks Teie nii naerate?“ küsis ta.

„Kas kuulsite, et mina Buffalos olen kiini wõetud?“

„Mis?“

„See teatati mulle „Heraldi“ juurest. Buffalos olen ma jälle kiini nabitud ja mu toodawat siia —

„Ahaa, nüüd mõistan ma, miks Te ütlesite, et teda hästi walwataks, et ta jälle ära ei saaks põgeneda.“

„Nimelt. Kuid nüüd läheme koju. Siin lähed ilan juba wiluks.“

Wanamees läks.

Harald Wik waatas weel kord merele, kus laew weel heledamini põses, kui enne.

Siis kuulis ta oma selja taga wanamehe häält:

„Kas näete sadamas heledat joont?“

„Jah, ta liigub.“

„Dunnen ta selgesti ära“, ütles wanamees, „see on „Heraldi“ jahilaew. Ges on tal helgheitja. Ta sõidab juba laewa juure. Nende paat on üks kiirematest Ameerikas. Ükski torpeedopaat ei jõua talle järele. Kõhe tunni pärast on ta kohal. Kaunatage pisut — mulle tuleb praegu midagi meele!“

„Ja see on?“ küsis Harald Wik ja roomas wanamehe juure.

„Meil peaks olema pikfilm; õieti peaks meil neid olema kaks: üks õõjeks, teine päewaks. Sest kahju on, et niisugst sündmust, nagu see seal, ligidalt ei saa maadata.“

Selle peale ei wastanud Wik midagi.

Kui nad ju teisel katusel wiibisid ja waremete ligidale olid jõudnud, küsis ta:

„Kas usute, et meie weel kauaks siia jääme?“

Nüüd olid nad waremete, oma korteri, juure jõudnud. Harald Wik tahtis wiibimata

sinna sisse vonida, aga wanamees hoidis teda tagasi.

„Dodate veel filmapilt“, ütles ta.

Pimedas ei mõinud norralane näha, mis wanamehel ees oli, aga ta kuulis kraapimist ja uskus, et seda tunneb.

Ühtsalt walgatas õpetlase käes tuli.

„Tuletikud!“ hüüdis norralane. „On need tuletikud?“

„Jah, kaks terwet tooji.“

„Kas tegite need ka ise?“

„Ei, warastasin. Waadake.“

Ta saatis Harald Viki waremete awause juure, tõmbas tikku põlema ja hoidis selle awauses.

Harald Vik waatas sisse.

„Taewas!“ hüüdis ta ja pistis pea filmapilt auku.

„See näeb ju wälja, nagu wiibikšine muinasmaal.“

Waremetes nägi ta kenasti kaetud laua, millel seisis worst, leib, wõi ja pudel weini.

Norralane roomas nüüd täitsa sisse ja wanamees läks temale järele.

„Balun, maitške“, ütles õpetlane. „Meil on wäsitaw õõ ja töõ selja taga.“

Tikuga pani ta põlema küünlala — õige steeriinküünlala.

Harald Vik oli keeletu ja filmitšes oma rikkust.

„Dēpoolesst, pudel weini ja ilus, wärške leib!“ ütles ta oma ette. „Noh, see peab meile maitšma. Kas warastasite selle ka?“

„Muidugi.“

„Aga millal?“

„Kas Teie siis enam ei mäleta, et täna õõsel korstnašje pugestin, mis wahetewahel juitšeb? Konisjin üšna alla ja jõudsin keldrišje. Sealst leidšingi need head ašjad. Olesk mul olnud enam aega, oleskšjn wõinud kaasa tuua veel paremaid ašju.“

„Kas usute, et wargus awalikuks ei tule?“

„Ei seda ma ei usu. Seal all on nii palju toidukraami, et selle wäikeše oša kadumist ei märgatagi.“

Harald Vik oli juba ifukalt jõomas.

„Jaitkame veel juttu õõšisešt käigust“, ütles wanamees. „Bean kobe tähendama, et minagi iđeraraliku kára kuulšjn, kuid ma ei juutnud jalgusele jõuda, kust see tuli.“

Küülmalt filmitšes teda norralane.

„Kas Teie märkasite, et kára juhušline ei olnud?“ küšis wanamees. „See kordus kindlate wahēcegade järele.“

„See on õige.“

„Ja sellepärast ei wõi teda sünnitanud olla rotid ega tešjed elajad, kes siin müüride wahel elutšewad.“

„Ei, seda mitte. Seks oli see krabin ka liig kõwa.“

„Krabina kõwadus ei ole mõõduandem. Pidage meeles, meie olime korstnaš ja korstnad on kõrgetes majades päris mikrofonid.“

„See on õige küll. Aga mis armate Teie, kes olid selle kára sünnitajad?“

„Kahklemata inimesed — wangid.“

„Aga mis mõttega?“

„Nähtawasti pole Teie veel ial wangi-majas wiibinud“, wastas wanamees.

„Ei, olen esimest korda siin. Aga Teie?“

„Ütlešjn Teile juba, et olen kaks korda jurma mõistatud. Kõik kokku, olen wangimajas mitu aastat wiibinud. Küšige oma Norra šõbrast Nšbjörn Kragilt; tema teab juba: miks. Wika wangišwiibimise aja jookšul tean šis ka, kudas wangid üksteišjega kõnelewad.“

„Ahaa, koputamise läbi. Olen sellest ka juba kuulnud.“

„Koputamise ja ka krasšimise läbi“, täien-das wanamees.

„Müüd telegrafeeriwad nad uue metoodi järele, sešt wanem wiis on ametiajutuste le juba tuttav.“

„Teište šõnadega: meie kuulšime wangide omawahelišt jutuwestmist.“

„Kah.“

„Aga mulle paistis, nagu oleskš krabin terwest majast läbi tajanud.“

„Seep' see humitaw oligi, muidu ei olesk tal meie kolyta mingišjugust tähendust olnud.“

„Nad ašasid muidugi üksteišjega juttu. See lühendab wähemalt nende igawust. Mis peaks-ki nad šis muud tegema.“

„Eššite“, wastas wanamees, „üks neist küšis ja kõit wastasid.“

„Wäga iđeraralik.“

„Kas mäletate veel, kus wiibisite, kui koputamist esimest korda kuulšite?“

Harald Vik mõtles järele.

„Uun, see oli kuuendal korral“, wastas ta.

„See on õige. Seal kuulšjn seda ka mina. Minu esimene mõte oli: kes wõib seal korral istuda? Seal tuli mulle meele, et seal Crawbury mäsšajad istuwad, kelle hulka Teiegi kuulute, ja kes pärast Teie pögenemist šina ašetati. Waht rääkis mulle seda. Ta jutustas mulle ka, kus Crawbury kong sešjab. See olla kõige kõwem terwes „Mustas tähes“. Šoolša kuulamise ja täpipealse rehšenduse järele jõudšjn otšusele, et koputamine ja krasšimine Crawbury kongišt tuli. Selle peale lagunes krabin üle terwe hoone laiaki. Paistis, nagu olesk ta märguande wõi kšju annud, mis kõikide poolt edasi anti. Wastused jõudšid tema juure jälle tagasi.“

„Ujute —?“ küsis Harald Vik ühes waadates. Ühes käes oli tal tükk worsti, teises weinipudel.

„Ma usun, see äraneetud Crawbury valmistab uut mäsju. Mii fergesti see juba alla ei heida. Sellepoolest olen temaga ühel arwamiisel.“

„Tema on alatu kelm,“ ütles norralane. „Tahtis meid kõiki ära anda, et aga ise oma elu päästa.“

„Kelm wõi mitte, see on siin ükskõik. Aga tema teeb meile juure heateo.“

„Kas jaitte midagi sellest aru, mis ta telegrafeeris?“

„Jah, ühe ütluje ja ühe ütliku sõna. Kuid mõlemad paistfid mulle olemat arusaamatud.“

„Mis see oli?“

„Ütlus oli: K a s k õ i k t u n n e w a d k ä s i?“

„Käsi“ See on iseäralik. Ja wastus oli?“

„Wastujeft ei saanud ma aru.“

„Ja sõna, mis see oli?“

„Jah, see on weel mõistatuslikum. Ta tuli ette pikas lauses, mida ma ei mõistnud. Sõna oli „muuseum.“

„Muuseum! Taga targemaks! Mis wõis ta sellega ütelda tahtwat.“

„Ei tea. Olen juba küllalt pead murdnud. Homme awatakse rahwusmuuseumi iga aastane näitus.“

„Sellest wõtab president oja,“ tähendas Vik.

„Käes,“ wastas õpetlane. „Need on ju terroristid. Wõib olla, et presidendile jelle juures muuseumis midagi peab juhtuma. Waheft wõtawad Teie sõbrad midagi wäljaspool mangimaja tema wastu ette. Ei tea õieti... Kuid nüüd näen, et juba loit kumama hak'ab,“ poolitas ta äkki. „Teie ei ole weel maganud, noormees. Kas Teie wäsinud ei ole?“

„Siinjusti,“ ütles Vik uniselt ja jäigi warsti magama.

Kuid wanamees ei läinud magama. Ta istus, pea põlwe peal, ja mõtles.

Norralane wõis mõne tunni maganud alla, kui ta tugewa mütsju selga jai.

Wanamees oli ta äratanud.

„Mis on?“ küsis norralane unisena.

„Nüüd tean,“ wastas wanamees. Ta hääf tajas nii ärewalt, et Vik kõhe wirgats jai.

„Mis Teil on?“

„Nüüd tean ma, mis sõna „muuseum“ tähendab. Ka Teie olite see, kes mu selle peale juhtis.“

„Mii?“

„Teie ju ütlesite, et all olite kahe mehe juttu kuulnud. Kas need mehed ei rääkinud sõjariistadest?“

„Jah, nad rääkisid kolmestajast neljakümneftwiieft rewolwrist.“

„Ja 1560 wast?“

„Eige.“

„Siis tean, mis sõna „muuseum“ tähendab. Pean aga weel järele mõtlema, mis ta „käte“ all mõtles.“

„Kudas jaate selle teada?“

„Tulge kaasa, siis näitan.“

Nad ronisid mõlemad waremetest wälja. Jlm oli wahetajal juba walgeks läinud.

Wäljas tähendas wanamees ühe kõrwal-katuje peale ja ütles:

„Beame sinna alla minema.“

„Mad lätsid sinna.“

Üksist peatas wanamees ja tuius sammuga tagasi. Esimest korda nägi Vik, et ta nägu ehmatanud oli.

Kui norralane järele waadata tahtis, mis wanamehe ehmatuje põhjus olnud, tundis ka tema, kudas weri ta joontes tardus.

Waewalt kümme sammua nendest eemal seisis keegi wõõras mees — rewolwer käes.

13.

Räed.

Harald Vik nägi, kudas wanamehe nägu tuhakarwa hallits muutus.

Ja ta kuulis wanameest jostistawat:

„Rewolwer — rewolwer — see on ütist!“

Wõõras oli suur, tugew mees. Ta astus neile sammua lähemale. Esiti oli temagi kohmetu, kuid warsti näis ka temale selge olemat, kes tema ees seisid.

Wanamees ja Harald Vik taganesid pikkamisi. Jamm sammult, filmad ärappõramatuna wõõra peal, kel rewolwer laskewalmis käes.

„Ta tuleb järele,“ ütles norralane. „Warsti oleme katuje äärel, ja siis, kas kufume alla wõi anname alla.“

„Zumalale tänu,“ jostistas wanamees.

„Teie ütlete: Zumalale tänu?“

„Jah, Zumalale tänu, ta tuleb meile järele.“

„Aga jcep' see paha ju ongi, et ta järele tuleb.“

„See ei ole kõige pahem. Tema nägi meie peidurgast.“

„Jah, ta nägi, et sealt wälja tulime.“

„Noh, siis peab ta jurema,“ jostistas wanamees.

Ta pilgust fähwatas hiilguis, mis Harald Viki siidamest õndusewärtina läbi ajas.

„Ande alla!“ hüüdis wõõras äkki ja hoidis rewolwri laskewalmis.

Mõlemad olid nüüd katuje äärel jõudnud

ja võõras neist vaevalt viis jammu eemal. Iffa lähemale tuli ta neile.

„Kes Teie olete?“ küsis õpetlane.

Nähtavasti kütkestas wanamehe pill võõrast; ta peatas ja vastas viivitades:

„Olen wangimaja ametnik.“

„Mis Te siis jüri ülemal katusel teete?“ küsis õpetlane terawal, käskival toonil.

„Telefoni traadid,“ vastas ametnik

„Araneetud,“ ümises wanamees, „ma ei olnud küllalt ettevaatlik. Meie telefon näib meile saatuslikuks luksuseks olewat saanud.“

Harald Wik oli kõik lootused päästmise peale kaotanud.

Wikkawalt naeratades pööras ametnik õpetlase poole:

„Teie ei tarwitse mind sugugi nii teravastiti silmitseda, *h e r r a i n s h e n e e r*, tunnen teid mõlemaid hästi.“

Silmapiilksest juurest põnewusest hoolimata kütkestajid need sõnad Harald Wiki terwet tähelpanu. Ametnik oli wanameest „insheneeriks“ nimetanud.

„Olen sõjariistus,“ jatkas ametnik, „ja mihule järgnemad teised. Andke alla!“

Wanamees naeris — mitte libedasti, waid lahkesti ja andeksandwalt. Harald Wik märkas koha, et ta näitemängu mängis, ja imestas ta waimuterawust.

„Meid on kaks,“ ütles wanamees ja noogutas heatahtlikult pead. „Teie olete üksi.“

„Kui teie filmapilk alla ei anna, lasen ma koha. Kõige pealt lasen Teile kuuli kehasse.“

„Ma näen, et Teil sõjariist on,“ vastas õpetlane käsi ette sirutades. „Du Teil käsi rauad ka?“

Ametnik ligines ja pani rauad wanamehe kõhnade, mustade käte ümber.

„Need on meil harilikult alati kaasas, aga mitte enam kui üks paar.“

Reude sõnade juures silmitses ta Harald Wikki umbusklikult.

„Doian rewolvri igaks juhtumiseks walmis,“ jatkas ta tõsiselt. „Minge paremale poole,“ käskis ta, „ikka wiis jammu minu ees.“

Põgenejad tegid, mis kästi. Weel ikka oli wahil rewolver lastewalmina käes.

„Edasi!“ kamanas ta.

„Kuhu poole?“ küsis wanamees rahulikult.

„Sinna“, ütles ta. „Teie peate minema katuje teisele poolele, kust ma wangimaja õuega ühendusesse jaan astuda.“

„Alga Teie ütlesite, et keegi Teile järgneb.“

„Mitte koha.“

Kad lähenesid katuje vastaspoolele äärele.

Õpetlane sõjistas Harald Wikele:

„Tehke midagi! Tehke mõni kahtlane liigutus, wõi kulluge maha!“

„Suu kinni!“ hüüdis ametnik. „Mis Te ütlesite skandinaawlasele?“

„Minult midagi, mis Teile mõib kasulit olla“, vastas wanamees pehme sti. „Küüsiin sõbralt, kas meie Teile ei ütles, kust kohast telefoni traat wigane on.“

Harald Wik märkas nüüd, kuhu poole mees tüüris. Ja ootas põnewalt foodjat filmapilkku, mil abi sai tuua.

„See on õige“, ütles ametnik. „Teil on parem, kui lepite. Näidake, kus wiga seisab.“

Wanamees sirutas käed ühes raudadega wälja ja tähendas telefonitraadile, kust ta õhjel „Heraldile“ oli telefoneerinud.

„Seal. Teie näete, et üks portjellaamõdu puudub. See on suur kahju. Waadake!“

Ühtlasi hüüdis wanamees norralasele:

„Nüüd!“

Harald Wik tegi, nagu oleks krambid jaanud, ja kukkus maha.

See kõik segas ametnikku. Segaduses lastis ta rewolvri otja filmapilguks alla wajuda.

Seda oli wanamees oodanud.

Kuttu kui tiiger oli ta mehe kallal.

Harald Wik nägi üht keha õhus keerlewat ja kuulis kohutawat, poollämbunud karjatust. Ta tõusis üles.

Ametnik oli üle katuseääre kadunud.

Wanamees oli kõhuli katusel ja wahtis alla wangimaja õue.

Järgneb.

Wikatiproow.

Ungari kirjaniku Stephan Lömörkény jutt.

Wikatid müüakse igal maal ja igal pool, ige- gi ümberrändamad kaupmehed toowad neid koju — mispärast ostab, kes neid tunneb, wika- tid ometi ainult laadalt? Ja ometi on kahtle-

mata kindel ja tuttav, et ka laadalt ostetud wikatid teistest paremad pole: mõiks hoopis ütelda, et seal tihti hea kauba hulgas prüigigi leidub... Ja ometi . . . Kes mõib ütelda,

mispäraft laadapäew teistest päewadest ilusam on? Mispäraft on pilved hiilgavamad, taewasina sügavam kui äripäewadel? Jsegi nõmmeliin on teine ja saapad kriukšuvad tema peal üsna teifiti. Ka kõik muu on laada ajal nii ilus, et lüft on ümber waadata; nagu seijaks puudki sirgemini kui muidu. Ja pööjad, kudas nad õitšewad, ja puulehed, kudas nad läigiwad ja üksteijega juttu westawad!

Peeter Bizof läheb naise, tütre ja poja seltsis laadale, teel peatab ta ühe papli ees.

„Silmitse teda“, ütleb ta mahedasti.

Naine ei mäleta midagi.

„Mis see tähendab?“ küsib ta.

„Noh, kas ja siis ei näe?“ ütleb Bizof ja tähendab puule.

„Ah — see'p see on, see'p see on!“ hüüab naine nüüd punastades ja waatab häbelikult ringi. Ohkab.

Sieti pole ohkamisjeks mingijugust põhjust; jekt pole ju midagi muud sündinud, kui et Bizof puukoore sisse lõigatuna on leidnud sündame — jellejama, mis ta sinna kakskümmend aastat tagasi on lõiganud. Praegune tugew pappe oli siis peenikene puu, kui Bizof tema kalsal kurtööb tegi; aga puu kannatas walu wälja, kaswas pikaks ja paksuks ja tajandas sisse lõike nii, et nüüd Bizof waewalt weel ise ta rües leiab. Kõige haruldajem aga on, et tal weel sama nugagi alles on, millega ta tooford oma armastuse jäädwustas; ta tera on kulu- nud ja wahel riket saanud, nagu ta isegi mõni- ferd, aga muidu — ja jah, taskuosal on midagi iiflikku; ei mõeta mitte kohe esimest, mis kätte juhtub. Nagu wikatidki walitakse.

Laadaplatšile jõudes lahkeb Bizof äkitselt perekonnast; wiimane läheb otjekohe kabeelisje risti juure, kus ta põlwitades palwetab; Bizof läheb ise kōrwale.

Suurel platšil, mille kohal wanade akaatšia- puude kroonid wõlkwuwad, seijawad ühel kül- jel kaugemalt tulnud usurändajate wantrid; keskel, aga kabeelist wõimalikult kaugel, et nende ostukära püha rahu ei rikuks, kutsuwad kaupmehed oma kaupa ostma. Seal müüakse rätikuid, piparkoole, riste, fotte, linast riiet, raamatuid, nuge, piipe jne.

Teistest lahkus, tänawa ääres puude all, on wikatijepad oma kauba laiali laotanud.

Weel ial ei ole — ei kullast ega hõbedast, ei rauast ega terajest — tööriistu tehtud, mis nii aumääriline oleks kui ader ja wikat! Wi- kati abil wõib kolme nädalaga woogawail wil- jawäljadel terweks pikaks aastaks leiba teeni- da. Wikat on kõige toredam mõõ maailmas — ta tapab ära kõige wihajema maenlase —

maejuse. Aga ka hirmus tööriist on wikat! Wõtab tugew mehekäpi wikatildest finni, siis wõib ta jellega teise inimeje jala kõige kondiga meha niita. Nohi süsiseb, kui teda üidetakse, wili — pragiseb. Wikatit ostawad osta ai- nult kogunud, asjatundjad mehed. Tingida juurt ei ole, jekt müüjatel on kindlad hinnad. Kuid wafida on. Waata ja wahi, wali ja waata. Nalja siin ei tehta. Mji on tõsine. See on ju leiwariista walik.

Bizof, käies kaupmeeste ridade eest läbi, wõtab äkitselt maast wikati, jārawa, wälkuwa, punase seljaga. Ta silmitsseb seda küst poolt otšast. Silkitab esiti jōrmedega selga, siis tera ja lõõb ka jōrmedega wikatile. Siis wõtab ta wikatil kahest otšast finni ja paeutab teda. Läheb see forda, siis tuleb kõige tähtsam: wikati proow Wõetakse wikati rootjukontšust finni ja müüakse otšaga wastu kwi, wikatit kohe jälle püsti tõstes, et ta õhus helijeks.

Ta helijeb hästi.

„Sm“, ütles Bizof; ta mõtleb jeda enesje ja silmitsseb wikatit igast küljest.

Siis küsib ta hinda. Pagan! Odaw ta ei ole!

„Jah“, ütleb müüja, „see on me te wikat. Odawama leiata mõnelt naabrilt“.

Bizof paneb proowitud wikati käest teiste äärde. Siis läheb ta edasi ja jääb tumesünte wikatite ette seisma. Siis järgnewad wana- moelised mufrid, siis ilustatud teradega wika- tid. Bizof waatab ja proowib, proowib ja waatab.

Wiimaks ostab ta ühe ära. Ta teeb para- jasti oma rikkalikult tititud pühapäewakuue nõõpa lahti, et rahakotti wälja wõtta, kui kee- gi ta õlast finni wõtab.

„Noh?“ küsib naine, „kas oled juba leid- nud?“

„Maksan praegu“, wastab Bizof, loeb ra- ha wälja, wõtab wikati ja pöõrab perekonnaga kodu poole.

Naine ei ole enesjele midagi ostnud, aga ta tütre käes lehmib ilus, moodne rätik.

„See on tuhat-aastase pidu tarwis“, se- lab eit.

„Noh, hea küll, muheleb Bizof, „aga mis- jaoks ostsid ja siis weel jelle juure sūdame?“

Neiu lasseb jelle küsimise juures peaaegu oma koogi maha kukkuda, mida rätik waewalt kattis; ja sellest oleks olnud kahju, jekt see on juurepäraline sūdamefujuline kook, mil juhkrust roosid peal.

„See seal?“ naerab naine heledasti. „Seda ei ostnud meie“.

„Mitte“, ütleb Bizof imestades, „maid?“

Tulipunajeb moonid ei ole tee ääres sel

filmapiilgul mitte punasemad tütre põskedest. Meiu on nii kohmetu, ja kui temalt nüüd midagi küsida, ta ei teaks oma nimegi ütelda.

„Georg Franczia ostis talle selle,“ hüüab poisj wahlele.

Maine naeratab õnnelikult. Bizot filmitseb omaiseid rõõmsail filmil . . . Georg Franczia — ohoi! Waata, — waata! . . . See on kindel, Georg Franczia on tubli poisj,

noh, ja mis warandusesse puutub, wiimane see ei ole. Kui hea, et tüdart ei lastnud teenima minna . . . Tõesti — tubli poisj — see Georg Franczia!”

Ja juur rõõm hoowab Bizoti südamesse. Ta mõtleb pühade peale, pulmade peale — oo, kui tore!

„Ja see wikat siin, see wikat,“ ütteleb ta õnnelikult, „niidab puudki maha!”

P u i u.

Rumeenia kirjaniku Mihail Sadoveanu jutustus.

Jutt on lapsest — poisjusest.

Waewalt on ta oma suurte siniilmadega elule, teadwusele ärganud. Zuba saab ta aru olewitu mõnest filmapiilgust, eilaseid jändmusi mäletab ta waewalt enam, „homsjet“ ta mõib olla weel ei aimagi.

Ta on umbes neli kuni wiis aastat wana, ümmargune, walge, weretuma näokesega, mille punnupõsed pehmed on, nagu pärast haigewoodist tõusmist. Wäike ninakene seijab tal juu kohal, ja juure, pijut kumera otjaesise alt wahiwad kats heseiniisi silma, mis aga mitte, nagu ta mängufeltjilise Tica filmad, sijaliku filmade kombel rahutult igale poole ei jara.

Pikkamisi tõusewad ja wajuwad ta pikkade ripsmetega kanditud filmalaugud. Ta on Ticast juurem, aga mitte nii elaw kui see; ta näib olewat tugewam, ja ometi on tema see, kes peab leppima tõugetega ja mükjamistega, mis juures ta kangesti nutab, kuid ka ruttu jälle rahuneb. Ometi on mängul tema meelest niijuguste wahetuhtumiste järele eriline lõbu ja leppiw naeratus teeb ta näokese eriti selgeks.

Käratjew mäng on talle wõdras, ja ta tunneb ennem hirmu kui lõbu, kui feltjiline talle ohjad peale paneb ja teda piitsaga jookama kihutab. Seameelega loobuks ta sellest mängust üldse, sest alati peab tema hobuseks olema.

Selle wastu armastab ta oma suurte, imestawate filmadega oma ümber kihawat elu filmitseda — uut, temale alles tundmata elu.

Usub ta, et teda keegi ei filmitse, siis lähleb ta aeda, kükitab, kael wäljas, sipelgapesa juures, ärgitab sõrmega kihawaid sipelgaid ja tõmbab sõrme siis jälle tagasi. Siis filmitseb ta linnulest, kes õjalt õjale hüppab ja läbi lehestiku lendab. Kui heameelega räägiks ta limuga ja kutsuks teda käega, et ta alla tuleks tema juure.

Nüüd lähleb ta oja kaldale, mis linnakesest

ja selle juuremast wjast aedadeft läbi woolab, ja piilib kogutud kwiitestega üle oja wijata, nagu ta seda tihti on näinud juurematelt poisjelt. Siis heidab ta rohuse pitkali, toetab pea käele ja julistab teise käega wees, ije poolpilulike filmil oma mängu waadates.

Üks mehilane lendab nagu kuldniiit läbi päikesepaiste ta õlgkübarast ja walgetest juustest mööda; ta tõstab filmad üles ja naeratab õnnestatuna. Kusagil puuokjal laulab lind — ruttu tõuseb ta üles: kuula! Ta wahib otjides oma ümber ja ei näe midagi.

Woogudel tantjwad päikesetired; peatene wajub jälle longu ja ta siniilmades peegeldub õrn walguis, nagu woogude põhjas, waheldades mustade täppidega ja warijewa kuldpais- tega.

Tema kõige parem sõber on Bijuca, tark koer, keda ta mõib jüdamerahuga jandida ta tarwastest sõrwadest ja nahast. Paistaw päike eriti joojasti, siis istuwad mõlemad plangi warju maha. Seal jutustab poisj koerale oma loofesi, kuna koer kuulates kõrwu liigutab ja oma halliks lainud, karmast jaba liputab. Matuse aja pärast tõusewad nad üles ja jalutawad kahekesi aias ringi.

Konn hüppab neile wastu; poisj jääb imestades seisma ja naeratab. Koer peatab norus peaga ja haugutab lihidalt: Auh!

„Mis see on, Bijuca?”

Kuid koer ei jaa talle wastata, ta liputab ainult jaba ja filmitseb imestades kord konna, kord feltjilist.

Majas, wäikeses Butowiina linnakese juures, rahulikus majas näeb poisj oma ümber palju inimesi, aga ainult wanaisale — wanaisale, kel piip suus, ja wanaemale, kel prillid ninal ja sutawardad käes, naeratab ta lahkesti wastu.

Mamaial, nagu ema kutsutakse, on alati

tegemist: käib külas, lõbutseb, reifib jupelweele, ja poisj maatab temale arglikult näkku. Ija, tujane mees tugevate wurrudega, ei pane teda tähelegi, ja kui ta neile kogemata vastu juhtub, siis filmitsewad nad teda uurides ja imestades.

„Mis tal dieeti on? Miks on ta waade alati nii unine?“ küsib ija.

„Ema wastab talle sühidalt ja ruttu.“

Mõlemad filmitsewad teda kaastundlikult, nagu oleks neil temast häbi, ja poisj tunneb, et need kaks teda ei armasta. Ka jellest näeb ta seda, et ta wanemad talle ilal ilusaid riideid ei tee ja jalutama ei wii.

Laps wajub mõttesse. Niipea kui ta wane- maid enam ei näe, mõtleb ta ka millegi muu peale: aia peale, oja peale, sõbra Bijuca peale ja teatud õudujega ka Tica peale. Sel Tical on alati kaasas mõni piits ja ta käratseb kui hirmus.

„Ema ütleb waljult wanaemale:

„Waata, miks on minu õel nii tugew poisj? Ta läks mehele, keda ta armastas.“

Kui ta nii räägib, ei ole seal ligidal ei ija ega wanaija.

Wanaema raputab pead ja räägib tasakeji, ja poisj kuulab imestades. Ta ei mõista, millest räägitakse, aga sõnade toon jääb ta mä- lusse — ema wihased filmad ja wanaema head filmad, mis ille prilli nii armsasti tema peale alla waatamad.

Legajalt näitab ennaft Buiu elus keegi must, wäikelele kuradile sarnane poisjike: üks mustlase laps.

See naerab, lobiseb, kobab oma särgipõuest wälja kiwid, toob iga kord kaasa mõne apeli- siini wõi pirni ja jutustab talle, kodus antawat talle tihti pekja piitfaga wõi kepiga.

Mõnikord naerab Buiu teda.

„Ema pigimustade filmadega wahib must- lase poisj plangi igast august läbi, hüppab kõr- gelt laualt maha, ronib puude otsa, wiskab hundiratast, haugub kui koer ja näugub kui kaks, nii et Buiule otse hirm peale peale tuleb.“

Tica ei taha mustlasega mängida, wana- ema ei luba, ja wanaija wõtab piibu suust, niipea kui tõmmut mustlasepoisssi näeb, ja hakkab pahandama:

„Õled ja juba jälle siin, wilets hulguš? Küll ma sulle näitan!“

„Ja poisj pöörab ümber ja kaob kui sijalit pööjaste wahale.“

Wanaija kõrge, tugew kogu pika walge ha- bemega läheneb Buiule ja ta paneb oma kae õrnalt poisji peale.

„Lapsufene,“ ütleb ta, „ära selle wiletfaga enam mängi . . . kuuled? . . . ära mängi temaga enam.“

„Ei, wanaija.“

Uga waetwast on wana läinud, kui mustla- se poisj juba jälle pööjaste wahel nähtawale tuleb ja oma walgeid hambaid näitab.

Wanaija oli apteeker. Wanaks jaades jät- tis ta apteegi wäimehele, onu Lucale — Tica ijale.

Poisjid hiilivad ruumikasje wõhwituid labo- ratooriumi, mil suur korsten peal. Seal jää- wad nad pudelite ja nõude ette, mis üksteise peale wirna laotud, nagu kinninaelutatult seisma.

Wana laborant, onu Georg, pomiseb ja räägib nendega asjadest, millest Buiul aimugi ei ole. Ta annab neile kummallegi pudelikese, silitab waeše poisji pead ja ütleb:

„Waene laps, sinust ei hooli ka keegi!“

„Ja laps tunneb, kui onu Georg oma puna- se ninaga tema juure alla kummardab, iseära- liktu midagi, millest ta dieeti aru ei saa — ije- äralikku haitju . . .“

Ticale onu Georg hea sõber ei ole. Tica peab alati midagi katti tegema wõi mõne nõu rohitudega ümber tõukama, ja wanamees pa- handab ning ahwardab teda sõrmega.

„Kuriwaim, wäike kuriwaim! Jial ei oska ja paigal püüda!“

„Ja Tica teeb kõwera näo, awab suu wal- juts naeruks, filmitseb oma mustade filma- dega ja pehjab rusikaid kokku.“

„Joodit! Joodit! Ütlen wanaemale, et sa enesele wiina teed ja seda jood ja leiba wõtad ning sööd!“

„Ja kord wõtab ta Buiu käest kinni ja lähneb wanaema juure, kel, nagu harilikult alati, ju- kawardad käes.“

„Wanaema,“ algab ta pead sirutades, „Ge- org warastas tütt leiba, peitis selle ära ja sööb . . . Jah . . . Ja joob ka pudelift . . . Buiu nägi ka!“

„Ei näinud,“ wastas Buiu taja.

„Räägib, loll,“ ütleb Tica kättega wehkides, „ja mina nägin ka!“

„Mis sa räägid,“ imestab wanaema naera- tades.

„Ja jah, wanaema, ja ta magab ka alati, seda peaksid ja nägema.“

„Ei, see asi . . . see oli hirmus!“

„Jah, wanaema, kui ta magab, ei kata ta ennaft kinni.“

„Kudas see mõimalik on? Kui asi nii on, siis kusun tal kõrwad peast!“

„Ja lapsed lahkuwad, Buiu on jälle mõttes ja ei räägi midagi. Tica hirmitab rahulolles tigevalt. Näeb onu Georgi ja ahwardab teda rusikatega.“

„Ütlestin wanaemale, küll see su karwad peast kusun. Kui hea meel mul on!“

"Jah, kurivaim, nii jee on, kurivaim," naeratab wanamees ümiskatades.

Ja Puii waitib ja silmitsib juuril silmil furd üt, furd teist.

*

Puii kitsas, piiratud elus sünnib palju ükfilasju, kuid muljed ei jää nende tähenduse järele ta hinge, waid omawad wäärtuse enam mõne filmapaari heast waatest wõi rõõmjust pilgust. Ja kõikjugu juhtumisi on, mis ta waimu ja meele tungiwad, wõib olla hilisemate aegade tarwis.

*

Laadapäew. Sopafel türuplatfil, maja ning apteegi ees, waitib suur tung. Juimesjed tungiwad ja tungiwad palawas, tolmuses juwedõhus. Kõik räägivad ja wehiwad kättega ja nende jutustamine kajab üles kuni kinnise ärkli toani, kus wanaija tugitoolil istub ja pikka piipu juitsetab. Piibul on bernsteinist pits. Ka wanamehe sõrmed piibupea ümber ja habe ning wurru on kõik bernsteini karwa omanud.

Ärkli toas on Joe, wäga Joe, ja päike maast wärijewaid kringlid põrandale. Puii seisab wanaija kõrwal. Kord silmitsib ta siniseid juitjurõngaid, furd päikeseüirte mängu. Tegajalt waatab ta ka alla inimestetungi ja katjub siis ka aknal jumistawat kõrbest kinni wõtta.

Wanaija ei pane wäikest lapelast suurt tähele, waid juitsetab: pahw, pahw — ning wahib aknast wälja. Kuid lapse sinifilmist pahwatab wahetewahel armastusrikas kiir ja kallistab wanaija liikumata kuju sõnatumalt.

Kaks poisji astuwad apteegi lahtisest uksest sisse, kaks umbes kümneaastast poisji, mõlemad paljajalu, wiltsjalt riides, wäike kübar peas. Puii kuulab, et nad soodawett soowiwad.

Warsti tulewad nad jälle wälja, ühel pudel, teisel klaas käes, ja istuwad rahulolewa näoga ärkli alla pingile. Esiotsa on kõik korras. Kumbki joob klaasist. Mõlemale tulewad pisarad silma ja neil on, nagu aewastats nad läbi nina tuld.

Nad waatamad üksteise otja.

"Küll jee maitseb!" ütleb neist üks, tugewam.

"Jah," wastab teine liihidalt.

"Mulle tuli ninasäse. Sulle ka?"

"Ka mulle".

Silmapiilgu waitiwad nad, siis küsib juurem äkki:

"Tead ja, kudas soodawesi tehtaife?"

"Ei."

"Ded sina aga loll. Riijugust asja ja ei tea . . ."

Puii kuulab ülewal tähelspanelifult. Wanaija juitsetab naeratades.

"Tead ja," algab poisj, "käisin furd wabrikus ja nägin . . . Sa peatsid furd nägema, mis jeal kõit on! . . . (Puii mõtleb omu Georgi peale ja pudelite peale tema ümber). Ja tead . . . jeal on suur ratas ka! . . . Pean ma sulle näitama, kui suur? . . . Sealt sinna . . . hirmus suur, tead! . . . Ja kaks meest ajawad teda ümber . . . Käisin furd õue ja wahtisin praow wahelt. Nägin kõit, tead! . . . Kudas pudelid täidetaffe . . ."

Wähem kuulab tähelspanelifult, ise klaasid silmitsedes ja, kui teine ei näe, sellesse jälle joodawett walades.

Teine jätab selle furd tähelspanemata, aga kui vähem seda katjub weel furd teha, lõpetab ta äkitselt jutu ja teeb tigeada näo:

"Sina — ära ole siga! Anna mulle ka!"

Ja tiili algab.

Suurem tõmbab wähema käest klaasid ja tühendab ühe lonksuga. Wähem wajutab selterfipudeli forgile ja — hhhhh — pritsjub teisele weewihm näkku.

Klaas kutub klirinal maha, pudel weereb pingile ja poisid rulliwad trepist alla. Ohmatades kargawad nad üles ja pistawad jootsu, nii et tolm taga.

Apteegi läwale ilmub ärew praktikant, kui lähemal tänawanurgal weel kannawälkumist on näha, mis kofe kaob. Kõik wahiwad sinna poole. Wanaija mõtab piibu suust ja naerab, naerab . . .

Ja Puii, selle filmad hiilgawad, hakkab januti südamest naerma.

On õhtu. Raetud laua ümber rõõmus jeltsfond. Peale isa, ema, omu Luca ja tädi, peale wanaema ja wanaija ja teenija on jeal weel teisi tundmata inimesi.

Puii istub Tica kõrwal wanaija ligidai. Ümberringi waitib lõbus meeleolu; kõik kõnlewad ja naerawad, kuid Puii ei saa sellest kõik midagi aru. Tema mängib klaasist noapingiga, waatab sellest wastu walget läbi ja näeb ühe wanaema ajemel kümme.

Wanaija sõõgitarbeasjad on weel pärit wõrest põlwest: kahmel eriti laiade harudega ja nuga õhufese teraga ja wigase peaga. Wanaijal on weel midagi iseäralikku — ta sõõb pikkamisi, räägib taja ja wärijewa häälega ning tudistab pead, nagu tahaks ta alati ütelda: jah, jah. Wanaema, teisel pool, hea, rõõmsa näoga ja särawate prillidega, tudistab ka pead, aga paremalt poolt pahemale, nagu tahaks ta alati ütelda: ei!

Suuale tuuakse õlut — pudeliõlut, mida Puii, seftsaadit kui ta linnatofes on, heameelega joob. Korgiotja peal on hõbedast karu,

fel tepp käppade wahel. Kui heanteelega tahaks Puiu karuga mängida! Aga teegi ei pane teda tähele ja teegi ei anna karu ta kätte.

Ja nagu iga fõrd, häälte juminaft unijets tehtuna, wajuwad ta filmad tajafeji kinni.

Tal on, nagu filitats üks täji üle ta otja-eji, siis, nagu tutistats teda kellegi käsi käest ja kõrwust. Ta ärtab üles. Kui ijaaralif wõdras kõit ta ümber on! Ta wahib imestades ringi ja näeb naerwaid filmi oma peal. Kõit naerawad ja filmittjewad teda. Tal on häbi ja nutt warats; ta ronib toolilt maha ja tahaks magama minna. Kinnifilmil wajutab ta enda patjadesje.

Tüdrut tuleb ja katjub tal jaapaid maha tõmmata, ja kui nõõride jõlmed muudu ei awane, wõtab ta hambad appi. Tema Joe hingeõht kõõditab Puiut jalast, ja wäriin jookseb tal üle jella.

*

Hommitul. Riidesjepanduna astub Puiu wanaija ärklituppa, et tema kätt juudelda ja hommitupalwet üles ütelda. Parem lähets ta Bijucat waatama nõi jellega oja ääre jalutama. Talle tuleb meele linnukeje laul aias ja ta küsib waitjelt eneselt: kes laulab nii? Tal oleks juur lust mängida, aga wanaija ei tea sellest midagi; ta wõtab Puiu ja Tica oma põlwele wahele, paneb käed nende ümber ja algab tajafeji:

„Ütelge mulle järele!“

Puiu kuulab ootawalt.

„Meie Jja, kes ja oled taewas . . .“

Laps märtab, et wanaijal ijaaralif hais juures on — wanaija hais, ja ümijeb talle üsna segajelt järele: „Meie Jja, kes ja oled taewas . . .“

„Pühitjetud jaagu sinu nimi,“ jattab wanaija, „sinu riik tulgu . . .“

Wanaija käed on faetud punaste puntidega nagu forellid (jelle kala naine on Puiu meeles pidanud, jett et ta jelle kala liha armastab).

„Sinu riik tulgu . . .“

„Sinu tahtmine jündigu . . .“

Wanaijal on üksainus hammas juus ja jee on muft kui wilets uba.

„Sinu tahtmine jündigu . . .“ ümijes laps, filmad hambal.

„Nõnda kui taewas, nii ta maa peal . . .“

Wanaijal on muriteti küljes kolmeaudiline ripats, millele film maalitud — Jumala film.

„Nõnda kui taewas, nii ta maapeal . . .“

„Meie igapäewast leiba . . .“ jattab wanaija liigutatud häälega.

Poijs tõstab järgijese üles, et färbest, kes teda kõrwa taga kõõdistab, eemale peletada ja

ütleb pijut waljemini: „Meie igapäewast leiba . . .“

„Anna meile tänapäew . . .“ ümijeb laps edasi; ta aegutab, ja on ju ometi praegu tõusnud.

„Ja anna meile andets meie wõlad . . .“ Üra jaada meid mitte kiusatuksesje . . .“

Piift, kõle wile kõitab hommitu waitjest läbi.

Kaudtee, mõtleb Puiu.

Ta põõrab peafese sinna poole, kust wile tulnud, ja räägib wanale järele: „Üra jaada meid kiusatuksesje . . .“

Wäriijedes tuleb rong ühe maja tagast wälja.

„Waid päästa meid ära furjast . . .“

Puiu tunneb, kuidas ta jõber Tica sel jilmapilgul peaaegu oma pea tahaks läbi ruudu wälja pista, ja temalgil on lust wälja lipata.

Uga wanaija paneb talle kae õlale.

„Jumala Jja . . .“ algab ta.

„Boja ja püha Waimu nimel,“ lõpetab poijs.

Ta näeb, et Tica tema kõrwal risti ette löõb, teeb jeda ta, rahul, et hommitupalwet otjas on, juudleb ruttu wanaija kätt ja jookseb atna juure, et weel jupikeftki rongi näha.

*

Ühel õhtupoolikul istub Puiu mustlajepoijs, oma paljupilgatud jõbra jeltjis aias, plangi lähedal firelipõõja all.

„Kust ja tulid?“ küsib temalt wäite mustlane wälkuwail filmil.

„Kust ma tulin? Kaugelt, juurest majast . . .“ wastab Puiu tajafeji.

„Mina arwasin — kust sinnaft?“

„Si tea . . .“

Yim? Seda ta ei tunne. Tema tunneb ema, isa, wanaija, wanaema, maja, ja asi tahe. Ta mäletab, et ta weel kusagil mujal on wiibi- nud, aga jee kusagil mujal on selgujeta.

„Ka ju isa emaga wahel ta riidleb?“ küsib mustlane äfti.

„Si,“ wastab Puiu ja ta pilgud jälgiwad päitejekiirt, mis plangi praost läbi üle ta pea järab.

Riidlema — riidlema? Ta teab, et ema ja isa nii räägiwad kui tema ja wanaija, jellest jaab ta aru, aga mõnikord räägib wanaema wanaijaga ka teifti. Wõib olla, et ta jellepärast ka ei tea, mis mõnikord õhtuti laua juures räägitakse.

„Nad ei riidle?“ küsib mustlane. „Minnu wanemad riidlewad päew otja . . . Mõnikord amawad nad iksteijese pekjagi, ja siis pekjawad nad ka mind ja wiskawad mu toast wälja . . .“

„Puii kuulab, juu ammuli.“

„Müüd andsid mu ihe meistri juure õpila-
jets — aga kodus oli parem; meister annab
wähe jüüa ja täna peffis ta mind ka piitsaga...
On see aga walus — tead! Kuhu rihm puu-
tub, walutab naht kui tuli . . .“

„Sina oled meistri juures?“ küsib Puii
inestades.

„Jah. — Näe, siin on mul üks pirn. Boo-
le sellest annan sulle“.

Nad sõwad pooltoore pirni ära.

„Kui ma juurets jaan,“ ütleb mustlane,
„õstan enesele wafara ja lõõtsja.“

„Äa mina . . .“ ütleb Puii rõõmsasti. Ja
kuna ta mõtted neid tundmata asju haruta-
wad, on tal, nagu wotaks teda ees suur õnn.

*

Ühel õhtul wahib ta oma juurte sinifilmade-
ga woudiit, kus ta patjade teffel lamab, isa ja
wanaija peale, kes üksteisega ärewalt räägi-
wad.

Nende kõneaineks on imelised asjad — ra-
ha, kaajawara ja muud.

Jä oma habemiku näoga ja tuwaste filma-
dega wahib tõsijelt ja poijs otje kardab teda.

„Sa ei oleks pidanud midagi lubama! Ei
oleks pidanud midagi lubama!“ ütleb isa wal-
justi ja lõõb käega lauale.

„Kannata ometi! Urge olge nii . . . Misju-
gused inimesed. . . misjugused inimesed!“

„Kannata, kannata — kui kaua? Mulle on
raha trawis, kõif jooßewad mulle kallale . . .
Sakslased, juudid — kõif on siin kui toerad . . .
Ah, unustafin! Ma ei oleks pidanud sakslasteft
rääkima . . .“

„Waata,“ algab wanaija õrnasti, „miks
oled ja nii tige? Olen ma seda sulle ial pa-
haks pannud? Sa ütled, mina olla sakslane . . .
Kust ma seda tean? Jä — sakslane, wanaema
wenelane ja ema rumeenlane — hoian enam
ema poole — tema keel, tema usf . . . Misk ja
räägid nii? . . . Misjugused inimesed! Misju-
gused pahad inimesed!“

„Ah, mis,“ küsib isa jälle ja wehib kä-
tega. „Sa pead andma, teist teed sul ei ole!“

Ja wanaija jääb sama rahulikuks kui enne,
ja Puiul on, nagu tunneks ta wanaija wastu
juurt kaastundmust. Ta märkab, et wanaija
piip kustub ja naeratus ta huultelt on kadunud.
Ta tahaks talle soßistada: tule, wanaija, palu-
me Meie Jä; ta teab, seda wanaija armastab,
kuid ei julge — kardab isa.

„Waata ometi last,“ tähendab wana taja,
„ta paneb meid tähele . . .“

Jä torutab huulti, kehkitab õlgu ja ei waa-
tagi tema poole.

Lapsel on, nagu wajuts midagi rasket te-
ma peale ja suruks teda — ta tunneb oma isa
põlgust ja armutust.

Ja see filmapilk wajub igawesti ta jüda-
messe ja hinge.

*

Wäljas on ilm tume ja sajab peent wihma.
Puii on ilma kellestki nägemata hiilinud kuu-
ri, mis seisab õue taga. Seal seisab üks wana
wanter, koideft sõõdud ületõmbega, mille kord
roheline wärw on muutunud kollaseks ja pori-
karmaliseks, ja wanter ise on täis roostepelekka.

Kes teab, kui kaua ta juba seal seisab; rat-
tad on tal jügawasse porisse wajunud, põll
peal, nagu sajak ilmaft ilma wihma.

Puii paneb jala jalgrauale ja läheb wan-
risse. Wedrud krägijewad, rattad kinnuwad, ta
hakkab kartma, tunneb enda olemat mahajäe-
tud, ja sõbralik maja lehwib ta waimu ees oma
koduste tubadega, kus wanaija ja wanaema
pehmete kodufingadega hääletult käiwad.

Kartlikult waatab laps ringi, kuid äkki leh-
wib rõõmus helk ta näoß üle — läwele ilmub
onu Georg oma punase ninaga, suur arm otja-
eßifel walgete juuste all ja hea naeratus
huultel.

„Mis sa siin teed, laps?“ algab ta.

„Ma kartsin nii wäga . . .“ kogeleb Puii.

„Mga müüd on onu siin. Eks ole, müüd ja
enam ei kardad?“

„Ei“.

„See on ilus, laps . . . Tule wana onu
juure . . . see jutustab sulle ilusa loo . . .
Kas tahad seda kuulda?“

„Jah“.

Puii pigistab filmad kinni — wäljas sajab
ühtlaseft wihma — pigistab filmad kinni, õr-
nasti pigistatud rauga käßwartest, ja tajaan
wiis, mida ta juba ammu tunneb ja ei unusta,
algab:

„Kord elas üks wana naine ja wana mees,
neil oli hea laps . . .“

Puii mõtleb waikselt: nagu mina?

„See laps . . . nagu meie Puii . . .“ jat-
kab wana; õnnetunne hoowab läbi täheßpane-
likult kuulawast lapseft ja taja, taja uinub ta
uresse . . .

*

Sele päew täis päikesepaistet suwe lõpul.
Laps eßfib laias aias, mis tema sammuleste
tarwis liig lai. Waksud sirelipõõßad ja tama-
riski puud laotawad oma õffi jügawale kruuße-
tatud tee kohale. Lillepeenrad lõhnewad siin
ja seal, ja igal pool seisawad suured, leherikkad
puud.

Lüdruf, tugew neuu roheliße pearätifuga,
sammub plangi ääres peenarde wahel, kum-
mardab ja kikkub midagi. Temale läheneb tal-

lipoijs ja sirutab kae wälja; neiu karjatab tõwasti ja jookseb ruttu maja poole.

Puiu, kel Bijuca kannul, põõrab oja poole.

Siin kohal on oja pühut laiem, madalam ja taldalt liiwakam.

Pijarselge mee kohale ulatawad pajud oma paksub otjad ja wahetewahel kräsuneb weji, kui mõni leht ülewast sisse kukub.

Puiu põõrab Bijuca poole:

„Istume siia maha . . . Wiiskame kimi üle wee . . . Ija meid ei näe . . . Muudu ta tapleks . . . Müüd ei ole ta fodus . . .“

Koer laub ta kätt ja liputab jaba.

Laps istub siidipehmesse rohusse. Sügaw rahu walitjeb ümberringi. Wastasseiswa planangi pragude wahelt paistab naabriaiast lagunenud maja, ilma usteta, afendeta, kõdunenud müüridega, musta pilpa katusega, mis jambla-ga kaetud.

Puiu waatab sügawas mõttes sinna, siis ütleb ta taja:

„See on nõiutud maja . . .“

Seda jutustas talle keetja: nõiutud maja — ja jelles elab metsaeit... Laps ei tea, kes see on, kujutab enesele aga jelle nime all wäga ti-geda olemuse ette. Zleana, keetja, ütleb, metsaeit piistwat pahad lapsed totti ja wiiwat ära . . . Mina ei pidawat sinna minema!

„Et oli tõsi, Bijuca? Meie ei lähe sinna?“

Stu jagil puude otjas laulab üks lind, ja mee kohal jurub sääsepärm. Puiu wahib jeda.

Kuid äkitjelt kajawad teijelt poolt planki sammud ja ruttu wajutab Puiu enda rahulolles nurijewa Bijuca kõrwale maha.

„Metsaeit läheb koju,“ käib walgutiirujel ta walgest peast läbi. Ruttu, nagu wangista-tud linnufesjel, põksub ta jüda, ja kartlikult ur-witab ta maas, et teda ei nähtaks. Minult siinifilmad tõstab ta üles, ja tõesti — nii see on: üks naisterahwas — wististi metsaeit — läheb aiast läbi, jääb mõne puu juure seisma, et siit-sealt mõnda õuna noppida ja süüa . . . Puiu imestab . . . Sel peab nälg olema!

Et läheb edasi; üks kuu oks wõtab ta klei-dijabast kinni ja kahjeb talle järele nagu uks.

Ta läks majasse. Puiu hakkab fergemini hingama ja tahab kartlikult üles tõusma haka-ta, kui jälle sammud kajawad ja teine wari il-mub.

See ford mees. Ruttu läheb ta mööda ja astub ta majasse . . .

Taga aias kajab üks hääl. Puiu ehmatab; see on Tica oma kija. Täiel jooksul tormab ta tema poole, kuid jääb äkki seisma: Puiu an-nab talle peaga ja kättega meeleheitlikult mär-tu, seisma jääda.

Ta jääb wait ja läheneb warwastel, istub

Puiu kõrwale ja kuuleb siis õuduist tundes hirmsa loo ära. Müüd kardawad nad mõle-mad, kuid kumbki ei julge üles tõusta ja plehku panna.

Nii kütitawad nad üksteise kõrwal, kuni majast pikk karjatus kajab ja metsaeit mehoga mõideldes, kes talle järgnes, läwale ilmub. Sa-situd juustega tormab ta uksest wälja wanaija aia plangi poole . . .

Bijuca hakkab haukuma, lapsed tõusewad üles, kahwatud, warijedes kui haawalehed, ja panewad tulise kiiruga maja poole jooksu . . .

Nad tormawad kõõki, hakkawad nutma, ja nuufjudes, pijarsilmal, jutustawad nad keetjale Zleanale, et metsaeit neid peaaegu oletis taba-nud. Ja Zleana naerab pijarsilmil, ja Puiu meelest on imelik, et ta jugugi ei karda, waid jaladuslikul näol ja kawalasti kinnipigastatud huultel küsib, kudas see kõik algusest peale sün-dinud . . .

Metsaeit . . . metsaeit, mõtleb Puiu. Mul oli nii suur hirm. Kartsin. Aga miks Zleana nii naerab?

*

Peale paljude, nagu päitefekiirtest ümbrit-setud kujudest Puiu ärganud ilmas, näitab en-naft ta wana Shulemi, ihe joodaweemüüja, küürus, kurb kaju. Suur ja kuwetu, õreda, pu-naka habemega ja pikkade wurrudega, punase uinaga ja tedretähise näoga, weab wiletsasti riides wanamees oma kätü läbi linnateje tä-nawate.

Ja Puiule on ta nagu wana tuttaw, kui ta teda juba kaugelt näeb ja kuuleb ta roosteta-nud hääle hüüdmist: „Wärskse joodawesi — värskse jelters — pool kreutjeri klaas!“

Ja Puiu filmad järgnewad juudile, kuni ta lähema tänawanuruga taha kaob, ja kawa, weel kaua kuuleb ta tema nõrgemaks jääwat hüüdmist, kuni see täiesti kustub.

Mure, walu, pilgatud, wilets elu — mis teab laps jellest! Temale on elu uus, ilus ja hele . . . Wana Shulem on talle sõbraks, kes talle oma hüüdmisega lõbu teeb. Puiu etteku-jutusel mõib wana Shulem ainult õnnelik inime-olla, kes heameelega oma kätü weab ja heameelega hüütab . . . Kõõmja jüdamega oo-tab ta teda ja näeb teda mööda minewat, nae-ratades kuulates ta roostetanud, pikkamisi kus-tuwat hüüdmist . . .

*

Ja waata! Midagi õige tõssiit sünnib Puiu elus.

Toa nurka, esiti peidetud hämarast walgu-jest, ja pärast kinnikaetud algawast ja kaswa-woast pimedusest, on Puiu, kellegi nägemata, mäugimiseft wäsinuna, mugama uinumud.

Ta ärtab filmipimestarva wälgu walgusel ja walju kõue kõmina! mis majast üle jõuab, ei siis kaugenedes jälle kahanedu.

Suur hirm ajub talle südamesse. Ta ei mäleta, et talle midagi sarnast ennem oleks juhtunud. Ta tahab üles tõusta, kuid märklab üht walget fuju, kes keht tuba seisab. Süd ronib ta kehast läbi — see on ema, ta tunneb ta selgesti ära, ja see pahandab, kui näeb, et ta põrandale on magama uinunud. Ta ei julge enast liigutada, waid ootab hinge kinni pidades.

Nus wälk walgustab tuba ja kõmifew kõu paneb aknaruudud tiriwema.

Sinikas walgujes paistab ema nägu olewat üsna walge, suurte, mustade, hiilgawate filmadega.

Laps näeb teda uske poole minewat . . . Ta awab uske . . . kuuleb fosistamist . . . Keegi on meel tuppa tulnud . . . Jsa? . . . Ei. Tuppa tulnud on keegi wõõras. See on noorem, ilma habemeta, ilma wurrudeta — seda näeb Buui wälgu walgusel — ja tal on hea nägu, naeratawad, paluwad filmad.

Laps jääb ootawalt waitjeks. Ruumist läib läbi fosin ja ümin nagu laulowiis; Buui ei mõista, mis räägitakse ega ka, mis ta ümber sünnib, ja jälle tekib ta rinda isääralt tunne — ta südamesse hiilib midagi külma: hirm, mida ta ärgates tunnud, waldab talle uuesti . . .

Tajafesti ägab ta ja katjub rääkida:

"Ema! . . ."

"Surutud kiljatus kajab pimedast.

"Kumal, habemata laps!"

Ta tunneb, et ema temale läheneb. Kõwa pigistusega kahmab ta lapse käest kinni, weab ta uske juure, teeb selle lahti ja tõukab lapse üle läwe wälja . . .

Buui ei tea, miks ema ta kätt nii pigistab, et ta oleks wõinud walu pärast karjuda, ja miks ja tema wast wälja pimedasse tõukas . . . Hirm maalib talle koja kõigis nurkades ette fujujõid, kes tema poole käed wälja sirutawad ja teda — tahawad sülle kahmata . . .

Ja ehtalgul ägab Buui ainult taha, siis haktab ta nutma, surub rusikad filma ja ei tea enam, kuhu minna . . .

Walgujekäär — seal on õu. Mis wõib ta muud teha? Seal on onu Georg, selle leiab ta wististi kätte . . .

Wäriwõttes läheb ta trepist alla musta, niiskesse sõesse; külmad wihmatilgad piirawad teda, piitsutawad ta näoksest ja teewad ta õhufesed, tuules lehwivad riided märjaks.

Ja ta ei tea, mis süüdi ta tegi ja miks ema ta uskest wälja wiskas . . . Ta hakkab ägeda mini nutma, hüüdma, ja ta õrn hää wäriwõttes kurwalt läbi pimedada õõ . . .

Laps on juba kats päewa haige — raskesti; ta kõhib, on palam ja sonib . . .

Terwe hiilgab, pimestarw erk ilm, mis alles hiljuti ta selgetele filmadele awanes, on kadunud — pimedasse kastrunud.

Wanarija oma walge habemega, wanaema oma prillidega ja jutawarrastega, tufane habemif isa, ema taskurätik filmadel, Bijuca, Tica, onu Georg — kõik on ta woodi ümber koondu-
dunud.

Tema terwe maailm, millest ta wõib olla meel eila aru ei saanud, waid mida ta pikka-
misi tundma õppis — wäike maailm, kitjast piiratud wanarija majaga ning aiaga — ja ometi maailm . . .

Siin olid need, keda ta armastas ja kartis, ja jõnad ning muljed, mis ta hinge hilisemate aegade tarwis koonduisid, kõik selle järele, et teda ette walmistada tulewate rõõmude ja walude wastu . . .

Ja see terwe maailm ümbritses wäikest woodit. Ja seal wõitles õrn keha, mis oleks pidanud kõmenema ja nagu sirge ماند kaswama rikka, wõimja elu tarwis, oma wiinast wõitlust ja kustusid selged sinifilmad, mis oleks pidanud ilustama ja helestama wanaema ja wanaema eluõhtut ja nende haulal nutma.

Kõik ootawad kurwalt ja lootusetu lõppu, waitjemat waitust ainult fosistades, õhates katkestades . . .

Wäljas, läbi sügawa pimeduse, puhub õõtuul mööda akendeist — nagu koputaks ta ruutudele — nagu hüüaks ta kedagi.

Laps kahwatab, jääb liikumata lamama . . . Midagi on kadunud wäikestest kehast, midagi, mis ta wähefjed õrnad elutunded enefesse wastu wõttis — on põgenenud — tuulega põgenenud!

*

Buui kehafene pudeneb õitswa muruwaiba all põrmuks.

Bijuca, hallikslainud karmwaga, haugub majas, selge ojakene wirwendub langewate lehtede rõhul, ja onu Georg, isa, wanarija ja wanaema, ema — kõik rändawad nad walgujes, hingawad ja tunnemad rõõmu piiramata elust. Ja see elu oli parajasti selle lapse hinge tungimas, pikkamisi, mitte asjata, tugewasti, seda ette walmistades pikale eluteele . . .

Wäike maailm, mis ehitati, on hääbunud. Terwe rida rõõmu ja muret, suuri ja waitfeid tegusid on oma awamata tulewikuga wajunud pimedusesse, mida keegi ei ole juutnud walgustada.

Ja laps magab õitswa muruwaiba all kinifilmil ja oma terwe surnud, kadunud maailmaga.

Maga, Buui!

Wana Kondor.

Saksa kirjniku **Ewald Gerhard Seeligeri** jutustus.

Jga laps tundis teda. Sadama kõige wiimases nurgas seisis ta, seal, kus weel alati laetud oli rohelise, paku wahumaiabaga. Minult kui wäljas metsis weskitaaretuul tuhtses, jõudsid ookeani lained tema ükfindusesse. Siis rebis ta kõisi, mis teda kõrge sadamamüüri küljes kinni hoidsid, nagu liiguks temas wana lust wälja sõita, et mererööwliid oma terawate küüntega ja terawa nokaga karistada.

Siis aga uinus ta kuni lähema tormini jälle sügawasse unesse, mis tal juba kahekümne aasta aasta eest alanud. Ja ta nägi und siinsest Üdonamereest ja Põhjamaa jäähiiglastest, Marokko hulljulgetest randrööwliidest ja salakawalatest, pilufilmalistest hiinlastest, suurtükimüürinast ja püüsirohku suitjust, laewakülgede ragginast, laewapära hoobitsemisest, lahinguläärast, mereest ja surmast; oma mõitudest nägi ta und.

Tema tohtis und näha, sest ta seisib sadama wiimases jopis ja iga laps tundis teda.

Uga weel keegi teine tahtis neist asjadest und näha, ja nägi neist heameelega und; see oli ühesilmaga John. Ka teda tundis iga laps linnas, sest tema elas wanal Kondoril.

Waewalt juutis ta weel mäletada, et ta lord ka mujal oli elanud. Seda oli nimelt enam kui wiiskümmend aastat tagasi, ja wiiteteistkümmend aastajena oli ta laewapiisina Kondorile tulnud. Ja kui ta lord jalad Kondorilt maale tõstis, siis sündis see ainult, et seal oma tubakakotti täita, wõi lord ilusaid neiuid waatamas läia.

Muidu tundis ta ainult Kondorit, aga seda tundis ta ka põhjalikult — põhjast laeni. Kõigis mõitlustes, mis wanal Kondoril läbi teha olnud, seisib John omal kohal all suurtükide juures, täitis suurtükke, sihtis, lastis, täitis, sihtis, lastis masinliku piistwusega. Ja kui sõjalaewatere suurtükimüürinal mõitlusele röömsasti wastu wärises, siis oli Johni süda terge ja pea selge ja käsi kindel, ja weri woogas tal kiiremini läbi soonte. Ja tihti waatas ta kuulile waljult naerdes järele.

Ja oli Kondor waenlase juure jõudnud, nii et suurtükid wai pidid jääma, siis oli hiiglasajuga John esimene, kes, mõõk hammaste wahel, kummagis käes pistol, üle relingui waenlaste keskele largas. Selle juures oli talle Sofoira juures lord ühe-tugewa araablase kõwer mõõk näole waama wae tõmmanud. Just põigiti üle parema filma. Kuid see oli ka waenlase wiimane hoop olnud. Mees ei ärganud enam enne kui pörgu leekides.

John aga sidu? oma kadunud filmale muusika jideme ja seisib paari nädala pärast jälle oma kohal, täitis, lastis, ja sihtis selle juures pahema filmaga. Ja kuulid tabasid weel paremini märki, kui enne. Oli, nagu oleks ta mõlemate filmade terawus nüüd ühesse koondunud.

Wana Johni ehiti jaramate ristidega ja ülendati, aga oma wana Kondori esimese suur-tüki juurest ta ei lahkunud.

Ta ei lahkunud oma wana sõbrast ka siis, kui Kondor sõjalaewade esimesest liinist wälja praagiti, ka siis mitte, kui tal kuude kaua lasti tegewuseta seisda sadamas, kus teda parandati; ka siis mitte, kui teda enam paranduse määrilijeks ei arwatud, waid ta sadama kõige wiimasesse joppi bufseeriti, kus ta weel praegu seisib.

Ühe filmaga John jäi talle truusk, kui kõif teised laewad lahkusid, — halli habemega kaptenist alates kuni kõige nooremami kajutipõisni. Wõeti kuulda wana põikpea palwe, et ta wanale laewale tohiks jääda, ja nii sai suurtükimehest waht, kes uudishimulisi mõbraid wanal Kondoril juhtis ja neile, toetudes suurtükile, omi elujuhtumisi jutustas. Kui ta jutujoo-ne kätte sai, kui ta unenäod sõnadeks kujunesid, siis loitis ta filmast sügaw, leekiw tuli. Jial ei jätanud ta siis tähekspanu juhtmata wana laewa tubliduse ja kõwaduse peale ja jatkamast jelle juure oma kaljukindlat lootust, et lord weel temagi aeg tulla, mil ta jälle merele minna ja rööwliitele hirmu mõiwat naha wahale ajada. Et laew aga selle ooteaja paremini ära igaks, annetagu herrased jelleks mõni weering. See oli alati ta wiimane sõna, kus juures ta mütsi peast wõttis ja enda relingu ääre augu juure asetask, kust purre maale wiis.

Muheledes tõsi walganina üle, wõttis igaüks heameelega rahakoti, ja nii mõnigi naljahammas pilgutask selle juures mõistwalt filmi. Uga ühesilmaga John ei kergitanud kulmugi, sest tema ei saanud sest filmapilgutamisest aru.

Uga ta ostis saadud raha eest wärwi, nõõri, naelu, tattu, planki, alati ilka seda, mida wanale Kondorile kõige enam waja oli. Ja siis ronis ta oma wärwipotiga siia ja sinna ning wärwis, et lust näha. Wõi ta naelutask laewal nii waljusti, et warblased rannapromenaadi ääres lastawatel pärnapuudel selle üle ehmunult pead wangutasid.

Seda pidi ühesilmaga Johni kohta ütlemä: wana Kondor nägi alati ilus ja puhas wälja.

Tema üle lagi, tema tema, selge taglas ja pikk lipp, mis iga hommikul kell 6 üles tõmmati ja õhtul samal ajal alla lasti, täpisealt samal ajal, mil kindlusest ajapauk lõmata. Seega oli wana Kondori ustaw waht enesele linna kodanikkude hulgas nii mõnegi sõbra mõitnud.

Need istusid juwel pühapäewa õhtupoolikul ühes naiste ja lastega tema juures juure laetelgi all ja jõid kohwi, mida wana John haruldase ojawuuega oskas valmistada.

Wanad juurtükid olid, et laewa mitte liig kergeks teha, kohtadele jäetud. Nüüd olid nad täihta wananenud ja juba ammu raamatuteft maha kustutatud.

Ka kuulid olid laewale jäänud. Mereminiſteeriumi salakappides leidus palju korraldamata paberid. Üks niisuguseft rääkis wana Kondori kuulidest.

John tarwitses hoolt kanda ainult püsirohuhu ja tongide eest. Tema sisetulek, mis aasta-aastalt laswas, tegi selle võimalikuks. Ta seadis wana Kondori salamahti sõjaks walmis. Sõjel tiris ta kotte laewale.

Juba aasta otſa wotas ta aega, mis ta soowid pidi täide saatma.

Ühel hommikul tulid paar kõrget ohwitseri wana Kondori laele. Neude mündrid särasid kuldnõõpidest ja nõõrideft. Ühesilmaga John kuulis, et kõige suursugusemale nendest — wäikeſele kühkale mehele — „ekstjellents“ üteldi.

Nüüd teadis ta, et see mereminister oli. See mees käis läbivaatamisel ifka teiste ees. Pool ſammu tema taga käis teegi, kelle nägu wanale madruſele tutaw näis olewat. Aga mehe kiirus ſelj ei näidanud selle juure. Die-ti ſündiwat.

John oli enesele purde ääre koha mõitnud, käsi mütti küljes.

Teda pandi waewalt tähele, paar herrat tere-taſid teda laisalt ja jätsid ta seisma. Ja tema seis ſis nagu kwiitſuju, ainult ta ſilm jälgis ministrit, kui see üle laewalae läks.

Aeg ajalt pööras minister mõne liihiteſe kiisimuega mehe poole, kes ta taga käis. See andis jama liihiteſe wastufe; minister nihtas pead ja ſilmi ühes laewa. Ees laewaninas peatas ta ja rääkis ka teiste herradega. John nägi, kudas need kumardasid, naeratasid ja heats kiitsid; siis tulid nad teift äärt mõõda jälle tagasi.

John seis ſis ifka weel oma kohal. Seda nägi minister ja nägi nüüd ka kitsast paela ta nõõpaugus. Ta tuli lähemale ja jäi Johni ette seisma.

„Teie olete waht?“

„Jah, ekstjellents!“

„Olen Teiega rahul; olete laewa hästi korras hoidnud.“

„Jah, ekstjellents“.

„Teil on orden?“

„Medalje iſeäraliku wapruse eest sõjas.“

„Selle juures kaotasite ſilma?“

„Jah, ekstjellents, Sokotra ees.“

„Kui wana olete?“

„Kuuskümmeendaks.“

„Aeg puhkufele minna. Minge weel täna mereminiſteeriumi — ſealt antakse Teile eraldi autasu. Tahan ka selle eest hoolt kanda, et palga ſamas suuruses edasi saate.“

Minister noogutas heatahtlikult pead ja pööras saatjate poole.

„Mu herrad, nüüd Jumala nimel edasi.“ Selle juures mõttis ta wahetekitrepi käſipuuft kinni. „Sest saab raske tööd!“

„Palun ekstjellentsi wanalt Johnilt küſida“, ütles kiirus mees ta kõrwal, „tema mõib paremaid teateid anda kui pealiskaudne ringkäik.“

„Teil on õigus, kapten,“ ütles minister ja tuli uuesti wana Johni ette.

„Noh, mu poeg,“ algas ta armulikult, „mis ſina arwad Kondorist? On ta weel nii tugew, et reisi mõib tege?“

„Mitte ühe, ekstjellents, kümme, kaſtkümme!“

„Noo, noo,“ naeratas minister, „olen rahul, kui ta ühegi teeb. Ja ſina arwad, et meie jeda teha julgeſime?“

„Jah, ekstjellents, üsna wististi—jelle eest wastutan“

Nüüd lähenes saatja.

„Ekstjellents mõiwad rahul olla, tema tunneb laewa juba kaheteſtkümneft eluaastast jaded.“

„Siis on kõik hea. Teie teete Kondori äraſõiduks walmis, ſeate kiiri lorda ja laſete weotroſſi alla. Ja ärge unustage täna õhtupoolikul mereminiſteeriumi tulemata. Olge head, mu herrad.“

Ta pööras minekule.

John aga tundis oma ſilmas iſeäralikku tundmuſt. Tema oli kiirus mehe ära tundnud. See oli tema wana kapten.

„Serra kapten,“ enam ei jafkanud ta ütelda, ſiis tuli talle tõesti piſar ſilma ja ta pidi jeda kaſsuma ilma nägemata ära pühkida.

Aga kapten oli jeda näinud.

„John, mu wana pois,“ hääli oli wana ja wärske, ja wabiſes liigutufeft. „Jah, meie mõlemad oleme wanaks ſaanud ja Kondor ka.“

„Aga ta peab ju jälle merele minema?“

„Jah, lähed, aga meie, meie mõlemad! On tulnud uus aeg, teine aeg. Meie kaſs ſellesse enam ei paſſi. Et hästi, ja wana, ustaw mees!“

Ta maarus ruttu üle purde, et eeslainutele järele jõuda.

Ühesilmaga John aga seisis ikka veel relingu auqu juures, käsi nagu teretufeks veel wälja sirutatud, ja tal oli, nagu tunnets ta ikka veel rauga wõhnu, küلمي filmi, mis nii iseäralikult olid wabisenud.

Wanaks, üsna wanaks oli kapten jäänud. Aga John tundis äkki, kuidas tal weri soontes woogas. Tema oli nooreks jäänud. Ja wana Kondor oli see, kes ta nooreks teinud, wana Kondor, kes ta lootust ei häbistanud.

Ja nüüd miis tee jälle merele ja wõitlusele! Mis tähendas selle õnne wastu tõotatud autasu, mis ta enesele õhtupoolikul mereministecriumiist pidi tooma?

Ja tema pidi wist küll puuduma, kui wana Kondor jälle wana kurssi wõttis? Aga siin effisid nad wana Johniga. Tema oli Kondoriga ühte kaswanud. Kuhu tema läks, sinna läks ka tema, ja kui see ka kõigewihajsem wõitlus ja kõige metfikum maru oli.

Ja sõit pidi ju ka warsti algama.

Wana John aius plassi. Ta tõmbas purde laewale, pani relingu kinni, wiskas nõõrid lahti, tõmbas nad kokku ja tõmbas lipu üles. Siis wiskas ta trosi puskiraugust alla.

Nüüd istus ta tühja kaardimaja ette pingile ja ootas.

Kaua ei wõinud see kesta.

Weel enne kui päike oma kespäewapunktiist üle jõudis, kuulis ta allariippuwa trosi juures raginat ja ähkimist. Ettemaatlikult wahtis ta alla. Kaks laialaelist buksiiri olid laewa juure tulnud. Kumbki wõttis terve trosiotsa oma peale. Wana John ei näidanud ennast.

Siis kajasid kaks sügawat, kait fireeniwilet ja juba libises wana Kondor oma roheline waiha seest wälja sadama kollasesse, wulsiwasse wette. Wabeldamisi mõirgajid buksiirid oma hoiatussignaale. Rõwustiiku sõitsid nad edasi — tugewa jõuga wee kassitroska. Wäikesed laewad, mis sadamas ristlesid, ruttasid neile ja wanale Kondorile teed lahti tegema. Kondor ulatas teistest kaugelt üle. Ikka kaugemale jõuti. Jõuti wälja sadamast. Wana Kondor hakkas kõikumale.

Witab lained weeresid neile wastu.

Üles ja alla kõikusid weolaewad, aga nad tuhniwad läbi woogude edasi.

Wana „Kondor“ liikus nende taga — elutu kui puujärel.

Juba ammu olid nad kaugel merel. Poole tunni pärast oli rand veel kitta joonena näha ja järgmise poole tunni pärast pidi seegi joon kaduma. Siis oli wana „Kondori“ ümber ainult weel wesi ja taewas. Meri, suur, püha meri, kaisutas teda uuesti.

Ja meri naeratas ja Johni rind paisus rõõmu pärast. Tuul puhus üle lae ja puhus wana Johni hallid juuksed kõrwa taha.

John seisis ja waatas ette. Kuhu läks sõit? Tema ei teadnud ei sõidu otstarvet ega eesmärki. Ja üsna loomulik oli, et ta selle üle järele mõtles.

Et wanale „Kondorile“ endised hiilgepäewad jälle tagasi tulid, selle peale oli ta kindel. Nastate pikkune lootus andis talle seks ufuka õiguse. Minult sadamast wäljawedamine ei tahtnud talle meeldida. Kõige esiti oli ju laewale mehi tarwis.

Aga see wõis ju ka mõnes teises sadamas jündida.

Ja waimus nägi ta ennast jälle wõitluses, kuulis suurtükimüürit, tundis, kuidas laew sellejuures wabises; wõitlusekisa ümbritses teda ühes piisirohujutisu ja werelõhnaga. Ja ta südamest pääses midagi lahti — rõõmukisa, aga ainult tume õhtamine tuli ta suust.

Must suitsupilw oli talle wastu lennanud ja kisa ära lämmatanud. Weolaewad olid kinni pidanud ja kõied sisse tõmmanud; nad pöörasid ümber ja jätsid wana „Kondori“ woogude wintsutada.

Ühesilmaga John jooksis ahterdekile ja nägi weolaewu täiel aurul sadama poole toskutawat. Tuleborni ots, mis filmapiiri sinidõust wälja paistis, näitas neile teed.

Mis see oli?

Wana John raputas pead. Ta ei mõtelnud selle üle esiti järelegi, sest ta tundis, et see ilmaaegne oli.

Waid ta pani enesele küsimuse ette, mis teha tuleks, et wana „Kondori“ määratud kohta wiia.

Märku anda?

Ta silmitses taewaäärt. Näha olid ainult mõlemad weolaewad; nad tantsiwad nagu kaks pähklikoort woogudel ja walged lauteharjad katfid neid iga filmapilk poolenisti kinni.

Teiselpool, üsna sinise udu peidus, libises üks sõjalaew mööda. Selle poolt polnud midagi loota, sest tal oli teine kurs ja ta pidi iga filmapilk filmapiiri taha kaduma.

Mii siis jäi talle wiimaseks abinõuks purjesid üles tõmmata. Ta tundis oma kohuse olewat kroonu warandust päästa.

Aga kas ei wõinud ta otsekohe sadamasse tagasi pöörata? Tuul oli seks foodne. Ta oli wanal „Kondoril“ külje pealt ja pööras teda ise wikkamisi.

Wana John läks purjekambriisse lüuendi järele.

Kõige esiti rullis ta ühe kolmenurgelise stagpurje lahti ja wedas ufke juure.

Ükkitselt jäi ta seisma; tema peast oli mõte

läbi käinud, mõte, suur ja määratu, mis isegi kõigetugevama mehe silmad äkki kirjuts mõib teha

Kas ei olnud tema selle laewa peremees? Kas ei mõinud ta sellega teha, mis ise tahtis? Kas ei mõinud ta wälja, merele, minna? Ne omal jõul merel mõidelda ja mererööwliid püüda? Inimeli, kes teba aidata mõisid, mõis ta juba leida. Keempalawast surises ta pea ja üleilmilise jõuga rebis ta lõuendit.

Temaft pidi mereisand saama! Ta pidi lets saama!

Ja rut'as laele.

Weel enne, kui ta pea lae kõrgusele oli jõudnud, kuulis ta enese kohal isäralikku laulmist. See jookkis mõttekirjusel üle lae.

Ta tundis seda laulmist. Nagu mangistatud waablane, kes tiibadega ainaruudule puutub. Ta uuris seda näwääritawat tooni filmadega ja kuulis, et kaugel midagi mette kikkus, nii et weši kõrgel wriifis. Siis aga kajas see talle teiselt poolt kõrwu, nagu piitsutaks keegi hiiglane merd määratu raudwitsaga.

Nagu hall tont, liikumata ja tumm, seisis sõjalaew, mis enist alles weel peaaegu filmapiiri taga wiibis, wana „Kondori“ tüüripardaküljel, ja wäike walge pilw wajus pikkaniisi suurtiikilaelt alla merepinnaale.

Wana John seisis tardumult.

Nad olid wana „Kondori“ peale lastnud!!!

Silm tahtis tal loopast peaaegu wälja tulla.

Ta ootas teist pauku. Aga neil oli seal wististi aega. Mõib olla, wotasid nad, kuni püsirohujuits eesmärgi jälle täitja wabaks lastis.

John aga ei hinganud. Oli, nagu seisaks temas kõik — süda, weri, mõtted.

Seal kerkis eemal uus suitsupilw. Hääleta, hädaohuta, nagu puhuks mõni poisj pilliroo läbi pihut jahu õhku.

See aga wabastas wana Johni. Wärim käis ta hiiglatehast läbi; wigamine tuli tal rinnast, siis jookkis ta ruttu trepist alla.

Samal filmapilaul tungis esimene kuul wana „Kondori“ kõdunenud kõhtu.

Aga seda ei olnud John kuulnud. Tema oli püsirohufambriis ja tõttas, nagu oleks tal juba lätt. Ta ladus püsirohukotid, tongid ja kuulid kärele ja wedas kohale, suurtiikide juure. Neli korda käis ta edasi ja tagasi.

Siis laadis ta ettewaatlikult ja täpisealt, ja sihtis.

Kohe selle järele määrises tema esimese suurtiiki mürin üle mere.

Hiiglasammul jookkis John üles, et lasengu taajärgi näha.

See kuul tabas, selle juures oli ta kindel.

Sõjalaew waitis.

Aga iaalpool tulid nähtawale pead ja silmade ette kerkisid pikkilmad. Kõik wahtisid „Kondori“ poole.

John aga ei näidanud emast. Tema naeris metsikult ja täitis jälle. Siis toetas ta enda oma ustawa suurtiiki najale ja wahtis terawasti sõjalaewa poole.

Tal lasti naat meresse ja käideti mees-tega. Rahesteistkümnest aerust aetud, nihkus paat sõjalaewa juurest eemale ja libises ruttu „Kondori“ poole.

Ühesilmaga John lastis toruotja pihut madalamale, sihtis hoolega ja lastis.

Siis jookkis ta ise ruttu lähema augu juure ja nägi, kuidas kuul nagu mängupall paadi ees wette sulpsas, siis uuesti kerkis ja üle paadi lennates merde sulpsas.

Paat peatas. Ta ootas sõjalaewast märkuannet.

Wana John laadis uuesti, sihtis ja lastis. Müüd oli asi juba parem. Paat hakkas kõwasti ankuma.

Sõjalaewast anti märku; John nägi, et paat tagasi kutsuti.

Ta jättis paadi rahule ja oli oma mõidu peale uhke.

Kuid ta ei laiselnud. Ta täitis kõik tüüripardapoole suurtiikid ja seadis nad korda.

Waewalt oli paat pardal, kui soomuslaewa kuulid uuesti laulma hakkasid. Aga seekord olid waheajad lühemad; pauf järgnes paugule ja wana „Kondor“ pilbastus, nagu kist teraw kirwe lõõkide all.

Aga wana John waitis neile sama kaubaga, ja kui ta neile mõned mõlgu jäi, siis tuli see ainult sellest, et tal enam käsi ei olnud, kui ainult tats.

Lahing aga kestis õhtuni.

Siis läks wana „Kondor“ põhja ja wana John temaga. Ta oli oma kohale jäänud surmani ja weel lastnud, kui weši talle ju rinnuni ulatas. Just üle merepinna pühkis ta wiimane kuul — nagu hiiglasuud.

Ja meri wõttis ta lahtistel kätel wastu, nagu ema wastu wõtab oma pikalt reisilt koju jõudnud poja.

Soomuslaewa kapten aga jaatis järgmisel hommikul mereministrile järgmise telegrammi:

„Suurtiikid on head — „Kondor“ wajus wiiekümneihessa pauguga neljakümne minuti jookkul põhja. Tema ise lastis kaheteistkümmeid pauku. Nähtawasti wiibis laewalael mõni hull. Päästmisefatje oli mõimata, sest et ta paati lastis. Ta läks ühes „Kondoriga“ põhja. Meie aineline kahju ei ole just mitte wäike.“

India hauajammas.

Sakia kirjaniku Thea von Harbou romaan.

5.

„Mõlemad, armuline proua“, vastas würst. „Ja teatud suhtes oli sellest väga kahju, et Teie enam rongile ei jõudnud. Meie olime rehkenduse wea teinud ja Teie kohusetunnist haigeravitsejana effiti hinnanud. See tahub enda itka kätte. Oleksite Teie, nagu see eskalguil minu plaanis seisis, oma õe juure sõidnud, siis oleksite tema maja ees mehe leidnud, kes Teile oleks kirja ära annud, selle tungiva nõudega, et jeda kohe loeksite. Ja oleksite Teie seda lugenud, siis oleksite selles ka seletujie leidnud, mis ma Teile nüüd juusõnal pean andma. Ehk ma küll sel kornel Teiega waremini tuttavaks jaan, kui mu nõu oli, pean Teile ometi ofsekoheselt tunnistama, armuline proua, et mul kahju on suunitud olla Teile jeda seletust andma. Teie silmitsete mind juure umbusaldusega. Sigus, Teil näib seks digus olewat. Aga ei ole. Teil ei ole põhjust mind mitte usaldada; wastuotja...“

„Tõendage jeda, kõrgus“, vastasiu mina. „Ja kui Teie jeda mõite, siis pole keegi rõõmsam, kui mina.“

„Waata, ja siis jutustas ta mulle kõik. Ta rullis hauajamba plaani minu waimuilmade ees lahti; ja sina pidid selle ehitama. Sina ei naera mind wälja, ei mõista ta walesti, armas mees, kui sulle ütlen, et ma sest filmapilgust saadik hirmust sinu pärast loobusin — et mu süda palawalt põles, kui selle peale mõtlesin, mis sina pidid looma. See pole auahnus — ja tead jeda! Minu naiselik auahnus oleks rahuldatud olnud Punaje mäe majast ja Immaculata kirikust. Aga kuna indialane wakis, tundsin ma, et ta sinu töid armastas — jah, et ta sinu mõtteid armastas — sinu olewust, sinu hinge — mida ta nüüd katjus mõita. Ehk küll see sinu meelest mõtetu näib olewat, tundsin ma tema wastu kaastundmusest, sest et ma sinu armastuse rikkuses enei temast tundsin üle olewat...“

„Meie olime ometi istet mõtnud. Tema rääkis, ja mina kuulasin. Ja kui ta lõpetas, ütlesin ma: Mina olla ta'st väga hästi aru jaanud ja ma armastawat tööd, mis ta sinu kätte annud, ja lootwat, et sina sellega hästi hakkama saad. Minult üht asja pole ma mõistnud — mispärast ta niisuguse ülesande nii juurte jaladuste siise põiminud. Minu arwates ei oleks jeda waja olnud. Mis sind puutuda, siis olla sellest küll olnud, et sind ilu ja plaani juurus meelitas. Ja mina ei oleks sind mitte tagasi hoidnud.“

„Seda ma tean“, vastas würst ja waatas mulle tõsiselt näkku. „Siin ei ole ka juttu sellest, nagu oleksin ma tahtnud nende jaladuste abil Teie meest oma poole wõita ja Teid temast lahutada. Siin on jutt sellest, et waja oli Teie mehe meehest ära kustutada Euroopat. Sest muidu ei jaksaks ta India hauajamast ehitada. Tema waim, tema tunne, peaaegu tahaksin ütelda: tema weri peab täiesti täituma India hingega ja werega. Nad peawad wälja juuritub saama, et kaswama hakata uues maas, kus nad peawad uut looma. Tema peab mõni aeg pimedas käima ja õhtumaa päewa unustama. India wihane päike peab talle tõusma ilma koidu maheduseta, ja India ööb, mis nagu lunastamata deemonid on, peawad ta ees üles tekkima, nagu mäed, mis tema peale näiwad langeda tahtwat, aga kuhu ta iial üles ei jõua ja millest ta ka mööda ei pääse... Sellepärast ei tahtnud ma, et Teie temaga ühes läheksite. Sest niikaua, kui Teie tema juures olete, oleks ta Euroopa seal — jaladuslik, igem, rõõmus ja julge — see, mis iial pinda oma alt ei kaota ja hirmu meeletust ei millegi ees ei tunne. Teie jaate sellest aru, sest Teie olete tark ja tunnete kunstniku ees, kes oma tähtsama teose peab looma, auartust. Raine ei taha mehe kuulsust kaotada.“

„Selle tegi ta väga osawasti“, tähendas Fürbringer tagedas tunnustamisega.

„Jah. Aga sellega ei ostmud ta ennaft lahti. Mina ütlesin talle: Enam, kui kunstniku, armastan ma inimest, Mikkel Fürbringerit, ja kui ma ka kindlasti usun, et tema sind hästi laseb waritjeda, siis olla ometi täitsa mõimata, et mina pikemat aega mõiwat sinuta elada, ilma, et teaksin, kudas sinu käsi käib ja ilma, et jeda ije näha mõiksin...“

„Seda Teie ei peagi“, ütles würst väga rahulikult. „Kui mulle oma sõna annate, et teatud aja jooksul, mis igatahes wõimaliku ja mõistliku rajades liigub, oma mehele ei katju läheneda ja temaga ühendust jositada, ei kirjalisult ega juusõnal, ei käskjala kaudu ja ije ka, siis teen Teile ettepaneku, minu seltsis India'sse reisisida. Teie elaksite oma abikaajaga ühe katuje all; katuje juurus wastutab selle eest, et Teie üksteisega ometi kokku ei saa. Aga Teil oleks igatahes wõimalusi oma abikaaja terwise üle ije nägemise järele otjustada mõida, ja mina annan Teile oma poolt sõna, et ma

Teise koha teatan, kui tema terwis kartusjeks peaks põhjust andma!"

"Andsid ja temale sõna?" küsis FÜRBRINGER umbusklikult.

"Ei."

"Ja oled siiski siin?"

Naine naeratas.

"Ta pidi küll aru saama, see Eshnapuri tark ja väga vägew würst, et talle teist teed ei jäänud, kui see, mind tingimisteta sinuga ühe katuse alla wiia. Sest selle peale andsin ma talle sõna, et ma sinu jäljed leian ja neid mööda edasi lähen, kui truu koer — ja et ma sinu mistiksti leian, sest India südant, ehk ma küll India keelt ei oska. Tema näis minu töötuse täidesaاتمست uskuwat, sest ta oli lähikese mõtlemise järele minu sooviga nõus, kusjuures ta, nagu ta ütles, igatahes oma kohuseks arvas minu tähepsuuri selle peale juhtida, et ta tema wastasabinõud tarmitusele wõtab, et ma sinuga enneaegu kokku ei saa. Ja seda on ta teinud."

"Bidas ta sind kui wangi?"

"See oli pehme wangipõli, armsam — wangipõli paljudes tubades ja hulga teenijate keskel. Ma usun, oma siinwiibimise ajal ei ole ma oma tüdrukute hulgas veel iial üht ja sama nägu näinud korduwat. See wõib juhus olla. Aga kes elab, nagu mina elan, see saab umbusklikuks."

FÜRBRINGER tõusis üles.

"Kas omale ütelda, armas naine, — meil on ta põhjust umbusabuseks. Kas tead, kellele ma hauasamba pean ehitama?"

"Jah."

"Tead sa, et see naine alles elab?"

"Meie peame teda aitama, Miskel!"

"Jah, seda peame tegema. Ja see oli minu kindel nõu, wähemalt katset teha. Weel enne, kui sind siin esimest korda nägin."

"Miksal ja mind nägid?"

FÜRBRINGER silitas kurwameelselt naise pead.

"Kas ja seda enam ei tea?"

"Ei. Sa räägid, nagu oleksin mina sind ta näinud..."

"Sa nägid mind ja kuulsid mu hüüdu ja andsid mulle wastuse, mu kullake. Mistärast hoidsid sa minu eest kõrwale?"

JRENE tõrjus mehe käed eemale, tõusis üles, seisis ligidal tema ees ja waatas talle silma.

"Ma ei tea, millest sa räägid..."

"Jrene!"

"Ma ei tea, millest sa räägid!" kordas naine kirglikult. "Aga mina ei ole sind iial näinud, ei ole iial sinu häält kuulnud, ei ole iial sulle wastanud..."

Ta peatas, sest ta hääl kustus.

FÜRBRINGER wahtis temale tarretust näkku. Neil mõlematel oli juu lahti. FÜRBRINGER lobas oma kutalt.

"Mis see on — ?!" ümises ta. "Kas olemegi nõiutud? Kas wiibime maal, mille üle hull walitseb ja kus hullud elutsuwad?"

JRENE ei wastanud midagi. Ta seisis liikumatuna.

Äkki, nagu oleks ta hirmja tõuke saanud, wiskas ta oma käewarred mehe õlale ja ütles õuduse poolt lümmetatud häälega:

"Lähme siit maalt ära... Kuuled sa? ... Lähme ära!..."

FÜRBRINGER hoidis teda kiuni, ije temast üle fortjus kulmul tihjusekse wahtides.

"Meie ei tohi midagi umbkotsi teha", ütles ta pikkamisi. "Meie peame oma pea selge hoidma. Kui siia jääme, siis jääme kaheleli koos. See on kindel. Lahkume meie siit, siis anname selle naise ta saatuse hoolde, mida meie siinolek wahest tulemast talistab. Ära kardad, Jrene! Kui sa minu juures wiibid, ega sa siis ei kardad — eks?"

"Ei, mu armsam..."

"Ma ei sooviks, et meie kord ühe tunni argtuse pärast oma südames peaksime kannatama, Jrene. Kas ja seda sooviksid?"

"Ei..."

"Seda ma teadsin... Mina lähen, kui ilm walgeks läheb, wärsti juure ja ütlen talle, et ma sinu olen leidnud. Tema wastuse ja oleku järele peame elama. Üks asi on kindel", jatkas ta, naist weel sildamlikumalt oma ligidale tõmmates, "meid laht ta iiksteijest enam ei lahuta. Ja kui ta tõesti usub, et minu ehitusplaanid sinu juuresolekul liig euroopalised saawad, siis peawad minu plaanid temale näitama, et inimese kunstniku-tahtmine inimlikule mitte ei allu."

"Oled ja hauasamba plaanid juba walmis teinud?" küsis Jrene teatud õrusega.

FÜRBRINGER nikutas pead.

"Tahad sa neid näha?"

JRENE wiititas. Siis raputas ta pead.

"Ei", ütles ta. "Ma usun, see teeks ju kurwaks. Sest töö, mida sa ei tee, oleks wahest sinu kõige ilusamaks tööks saanud..."

"Wõib olla", ütles FÜRBRINGER. "Aga mis jellest? Kui me kodus koos istume... tänawad on wait jäänud... wihma sajab, nii et laiad wahtrakoonid kahisewad... siis ehitama hauasamba üles sinu, ei minu enese, ja ei kellegi teise ees, ja meie armastame seda ja räägime temast, ja ta saab mistiksti olema täielik..."

"Waata", ütles Jrene, kätt wälja sirutades, "päew on käes."

FÜRBRINGER pööras ümber. Lambituli oli

jõu kaotanud; peen lude afluavobastes hakas leetima.

„Wüřt tõuseb wara üles“, ütles FÜRBRINGER. „Tunni aja pärast lähen ma tema juure. Kas tuled kaasa?“

„Ma ei soowiks üksi siia jääda“, ütles FRENE poolwaljusti, nagu oleks tal külm. „Ma ei tea, mis neil ees on, aga ma usun, et nad meid ei armasta, ja nad lasewad seda meil tunda, et nende plaanist kriipju läbi tõmbasime.“

Mees lehitas õlgu.

„Tehku nad, mis tahawad. Sina oled minu juures ja mul on kindel nõu, ennast mitte millegi läbi enam kõigutada lasta.“

„Ma ei tea, kes oma närwide eest mõin wastutada“, tähendas FRENE, ilma et tema peale oleks waadanud. „See ei ole midagi, mil mõistusega tegemist on; ei ole ka midagi, mille ligidale me mõistuse waral mõistime pääjeda. Selle maa õhus peitub midagi, mis raske on sisse hingata. Aga kinni püüda seda ei saa; seda ei saa ka nimetada. Sellegipärast on ta olemas, ja ma usun, pita peale jääsin ma sellest haigeks...“

„On sul palawik?“ küsis FÜRBRINGER ja katsus ta vimukohti.

FRENE waatas talle näkku. Pisarad tulid talle silma.

„Ei“, wastas ta. „Aga ma kardan.“

Mihkel mõttis ta hõlma.

Tund aega hiljem atwas ta ukse, mis tema tubadest käikudesse wiis.

Risti ukse ees, nagu tubu narušid, mis kõrwale wijatud, lamas MIRJAM.

Ta ei maganud, waid walwas. Ta lahtised filmad, mis wälja nägid, nagu ei oleks nad terme õõ sõba filmale jaanud, läksid pilufile walguse ees, mis sinna peale langes.

Ta nägi küll meest ja naist, aga ei tõusnud üles.

Näis, nagu soowiks ta, et nende jalad taſt üle astuks. Palwelik alandlikkus wahtis ta näoft.

FRENE kummardas ja tõstis ta üles.

MIRJAM ei tõrjunud. Ta oli sõnakuulelik.

Ta lastis oma ümbert kinni wõtta, kinni hoida ja ei tõrjunud eemale õrnu huuli ja käsi, mis teda silitasid. Aga ta pilgu liikumata tõsifuses seisis tõetundmine, et need silitused ainult tilgad olid, mis ääretasa täisolewast peekrist woolawad ja õnnestama peawad, sest et nad ei küsi, keda nad õnnestawad.

„Sinu olime ära unustanud“, ümises proua. „See ei pea enam korduma...“

„Mis pärast pikutajid sa ukse ees, laps?“ küsis FÜRBRINGER. „See ei olnud sinu koht, mu wäike õde, ja seda teadsid ja ka...“

Tüdruk waatas talle näkku, ta seisis rippu-wail lätel õrna proua hõlmas.

„Keegi pidi ju walwama“, ütles ta.

„Ka meie ei maganud, wäike õde“, ütles FÜRBRINGER naeratades.

„Kes õnnelik on, see magab“, ütles MIRJAM ühetooniliselt.

Selle peale ei teadnud walged inimesed enam midagi lausuda.

FRENE wõttis lapse käest kinni.

„Tema ei tohi minu kõrwalt lahkuda“, ütles ta oma mehe poole pöördes. „Kui ta minu õõsel sinu juure tõi, kisedas hirm ta tummalt juult, nii et see mu südant pörutas. Wõib olla, et ta efsib, wõib olla, ei ahwarda teda mingisugune hädaoht. Aga ta kardab, ja seda ma ei taha; minule on ta wäike hing armas, nagu oleks ta tõesti sinu wäike õde...“

„Sina ei wõi teda wüřsti juure kaasa wõtta, armas naine; temal on sest lapsest teine arwanine, selle nad leskks tegid, weel enne, kui ta kõndida oskas.“

„Siis jään ma siia... Ma ootan sind sinu toas... ja ei kardan enam, sest et mul nüüd keegi kaitsta on.“

„Sahib“, ütles MIRJAM äkki išeäranis heledal toonil, nagu räägiks ta unes, „kas tahad wüřsti juure minna ja talle ütelda, et sa oma naise oled leidnud?“

„Jah, mu wäike õde“, wastas FÜRBRINGER. MIRJAM waatas talle näkku. Ta filmad olid täis muremõtteid.

„Lahtsid ja mulle midagi išeäralikku ütelda, laps?“ küsis FÜRBRINGER talle pöördes.

„Ei, sahib... Wüřst annab täna õhtul pidu...“

„Noh, on see midagi išeäralikku?“

„Ei, sahib“, wastas MIRJAM toonitult. FÜRBRINGER läks...

9.

Wüřsti toa ees konutas RAMIGANI. FÜRBRINGER hüüdis teda, aga indialane ei wastanud. Ta alumine lõug rippus, nagu wigane kruk lahtiselt hingede küljes. Ta naht oli täitja hülgeta ja ta filmad mustad, nagu nõgi.

Mingisugune nimetu, aga išeäraline aſi näis laia, niiske käega RAMIGANI näojoontelt ära kusiutanud olewat, mida teadmifeks, kaswatufeks ja tahtmifeks nimetatakse. Urgolewufe raugalik-lapselik ütskõitjus andus wastupanemata tumetele, millele ta ei suutnud wastu panna.

FÜRBRINGER raputas teda õlast.

„RAMIGANI, oled sa lolliks jäänud?“

Indialane lastis ennast raputada nagu puu; ta hambad plagifefid. Ta wahtis FÜR-

bringerile näkku, ilma et teda oleks näinud, ja lallutas mõne mõdrakeelse sõna.

Fürbringer tõrjus sajatuse tagasi, mis talle juhu jätis. Ta tundis oma närwide mäsju ja tahtis sellele ette jõuda.

„Kuule, Ramigani, sina tõused nüüd üles ja teatud müristele, et mina temaga soovin rääkida — kuuled?“

„Jah, jahib“, vastas indialane, nagu oleks tal pori suus.

„Siis, palun, ruttu — tõuse üles! Mis ja ootad?“

Ramigani vahtis talle otja.

„Ära mine müristi juure, jahib“, ümises ta niisuguse liigutusega, nagu tõmbaks ta pead filmulest välja.

„Miks mitte?“

Ramigani tõmbas pea õlgade vahele.

„Tal on veri filmas“, ütles ta kärejema häälega.

Fürbringer hingas waljusti.

„Ära lohi, Ramigani, mu sõber! Tee, mis ma olen kästinud!“

Ramigani tahtis sõna kuulda. Aga fejet ülestõusmise liigutust kiskus ta otjelt maha, otfaesine just Fürbringeri jalgadel.

„Sahib“, kogeles ta, kuna ta kõhn hinduteha krambina kofku tõmbus, „ma kutsun kellegi teise, kes jeda minu asemel teeb...“

„Mõtaks tont!“ — Fürbringer hakkas naerma. „Lase mu mõbda, Ramigani, wana pejunaine, ma teatan ennast ise ja ei tarwita sind... Noh?... Üks lahti!“

Ramigani pörkas kõrwale. Sel filmapilgul, mil Fürbringer temast tahtis mõbda minna, puudutas indialane oma kätega ta jalakonte.

„Sahib“, ütles ta ja tõstis oma tuhmid filmad üles walge mehe poole, kelle pilgud teda pilkajid, „ära heida minu nime peale, mis nüüdest peale sünnib...“

„Kuule...“ Fürbringer jäi seisma ja waatas indialast teramaсти — „on teil wahest mõni alatu tegu ees, sinul ja sinu isandal?“

Ramigani tujatas.

„Araneetud olgu minu keel“, ümises ta. „Sahib, miks küsid jeda minult?“

Fürbringer silmitseas natuke aega tummalt meelt, kelle hingeõhk wilistas. Siis kehitas ta õlgu ja pööras minema. Ta koputas uksele ja astus sisse, ilma et wastust oleks ära oodanud.

Tuba oli tühi. Sirwalt-mustal marmoripõrandal seisid punase hommiku wastuläige, mis neljast katmata aknast sisse woolas, nagu weweloid.

Suure ruumi sissejeadede oli väga kaine. Rest tuba kirjutuslaud, roheline kalowiga üle

tõmmatud; selle ees tool, selle kõrwal tugitool. Juetul, pruuniksbeitsitud riivil seisid gramofon ja ajas oma juure juu pärani lahti, nagu oleks ta jelleks neetud. Selle ees istus eluüruuses wäike gipsist fossikoer, pead kõwemas hoides, suure põnewusega kuulata des asja, mida ainult tema kuulis. Fürbringer silmitseas jüütut koera kivistunud wihaga. See wiis ta tawakaalust välja.

Müristi sissetulek lõpetas ta kaalumise, mis jüs küll sünniks, kui ta gipsikovera aknast välja wiskaks.

Radshah oli Euroopa riietes. Ta liigutustes ilmus väga põnew ja kogutud jõud. Ebaharilik wärskus ja otustawus näisid talt välja woolawat. Ta käi pigistas mitu sekundit eesriide brokaati, mille ta sisse tulla tahtes kõrwale oli liikunud.

„Aa, herra Fürbringer“, ütles ta. „Tere hommikut! Olen ma Teid oodata lastanud? Siis palun wabandust. Miks ei ole Ramigani Teid teatanud?“

„Tere hommikust, kõrgus“, vastas Fürbringer waljusti. „Ramigani näib pisut haige olevat. Konutab ukse taga ja räägib lollust. Kas armate mõimalikuks, et ta päiksepiiste on saanud?“

„Ma lajen temale ütelda, et mina jeda ei arnasta, et minu teenijad lohiwad“, tähendas mürist ükskõikselt. „Wahest teeb see ta terweks... Aga wististi ei tulnud Teie minu juure jelleks, et Ramigani terwise pärast mures olite...“

„Ei. Muidugi mitte. Ma tulin Teile teatama, et minu abikaasa minu juures wiibib...“

Silmapilgu walitses täielik waitus. Mehed silmitsejid üksteist.

„Kui kahju!“ ütles mürist, lõuga tõstes, kõrgema häälega, kui muidu. „Selle läbi on mul ilus üllatus nurja aetud.“

„Kõrgus mõidwad kindel olla, et üllatus minule täielik oli“, ütles Fürbringer kuirwalt.

Radshah naeris. Wabastas läe eesriidest ja tuli tuppa.

„Teie olete minu peale pahane?“ küsis ta jüdamlikult. „Sellega peate Indias juba lepinema, herra Fürbringer; saladuslikud asjad seisawad meil juba weres, ehk ma küll selgesti tean, et iga mõijlik mees pettusest aru saab.“

„Jah“, vastas Fürbringer mõttetult, kulme kortsutades. Ta otse kannatas tungiwa ettekujutuse all: astub mürist punasesse loiku, jüs libiseb ta ja kujuk... Aga mürist ei astunud walgusesse.

„Bealegi“, jattas radshah, „kuna Teie abikaasa sellest päewast saadik teguriks on saanud meie kooselus, jüs teeb see Teile ja temale wahest rõõmu, kui ta sellest osa mõtab, mis ma

Teile täna kawatsejin soovitada. Meie ei ole hauasamba jaoks ikka veel jobinwat kohta leidnud, sest et org teisel pool jõge Teile selleks ei meeldinud. Kui see Teile jünnis on, siis jöidame täna autoga alla lagenditule. Ja tus Teile käsite, seal wöib homme möötmistöid alustada . . ."

"Muidugi saab minu abikaaja selle üle rõõmustama", wastas Fjürbringer wormilikult. Ta mõtles: Mirjam eljis. Würst ei anna täna öhtul pidu. Ramigani on lolliks läinud.

"Ma palun Teid", jatkas radshah, "oma abikaasat minu poolt jüdamlikult terwitada. Kuna teie üksteist kaua aega pole näinud, siis on Teile mististi armsam autojõiduni üffi olla. Aga homsest hakates teeks see mulle ülijuurit rõõmu, kui Teie abikaaja nii lahke oleks ja minu laua juures Euroopa wiisil perenaise kohujeid täidaks."

Fjürbringer kummardas.

"Nii siis nägemiseni!" ütles würst, kätt wälja sirutades.

Fjürbringer mõttis jellest kiini ja silmitjes indialast tõstest.

Selle nägu jäi liikumatuks. Käsi, mis Fjürbringeri käes wiibis, oli raske ja külm, aga ei pigistanud.

"Nägemiseni, kõrgus!" wastas Fjürbringer ja lahkus.

Ramigani ei olnud enam ufse ees. Ka teel oma eluforteri juure ei näinud ta teda. Palse käigud olid nagu surunud. Siin ja seal kauge libijesid warjud walgujest pimedusesse; aga ligemale jõudes põlnud midagi näha.

Fjürbringer astus oma tuppä ja pani ufse oma taga lütku.

Jrene istus aina juures, mille rullkatteft weft üle hoomas, neid päitefe käes wirwenda-ma pannes. Mirjam kükitas tema ees ja oli kōit oma ehted wōōdra naije rüppe puistanud, nii et kirjud pärliketid ta põswede pealt alla rippusid.

"Dlete jōbraks jaanud?" küsis mees, Jrene filmi juundeldes.

"Oled ja würstiga rääkinud?" küsis Jrene.

"Jah . . ."

"Ja mis ta ütles?"

"Ei midagi . . . Olla kahju, et mina tema illatuje olla ära rikkunud . . . Ta lasseb sind terwitada ja palub sind minu ja tema jeltjis täna autoga lagenditule jōita, kus ma wōitjin hauasamba tarwis kōha wälja walida . . ."

"Rääkis ta midagi täna öhtuseft?"

"Ei jōnagi. Aga ta lootis, et sina homseft hakates meie laual perenaije kohujeid saad täitma . . . Täna ei tahtwat ta meid ekfitada . . ."

"Homseft hakates", korbas Jrene. Ja tōusis üles, nii et Mirjami ehted ta räpest pōran-

dale warisjfid. Kuna ta oma käed mehe kaela ümber pani, ütles ta: "Mihkel, meie peame jüt weel täna lahkuma . . ."

"Miks?"

"Ei tea . . . Aga ma kardan . . ."

"Ära ole jōle, armsam . . ."

"Wōib ju olla, et jōle olen. Ma ei wōitks julle ta oma hirmu põhjust nimetada. Sa tead, mina pole muidu arg, mul on head närwid ja ma ei lasse ennaft ka nii kergesti tajakalust wälja lüüa. Aga ma kardan . . . Kōdigi asjade öudne wōōrjus lajub minu peal, nagu puusjargi kaas. Mina laman puusjargis, kaas on peale pandud; ainult lahijest . . . ma jaan weel jest wälja, kui tahan . . . Tunni aja päraft kruwitakse ta kiini, ja mina pean lambuma . . . See on mu tunne, armsam . . . Nimeta mind jōledats, aga anna järele — lahkume jüt weel täna . . ."

"See on wōimtaa, Jrene . . . Andsin würs-tile jōna, et hauasamba ehitan. Ja mul pole põhjust jōnamurdjaks jaada. Minul pole tema wastu mingijugust käepidet; wāga wōimalik, et ta meie waenukik on. Ja meie tahame ette-waatlitud olla; aga niikaua, kui meil tōendust pole, et ta meie hädaöhtlik on, peame meie paha mängu juure hea näo tegema . . ."

"Ma usun, et tean, mis nõu tal oli, kui ta mu jüa tōi", ütles naine. "Temale oli pantwangi waja . . ."

"Wōimalik." Fjürbringer tehitas õlgu.

"Kui asi tōesti nii on, siis oleme temalt nüüd kõige juurema trumbi ära wōinud. Meie asi on hoolt kanda, et see talle tunduwats ei jaa . . ."

Ta jäi kuulatades wait.

"Tulge!" ütles ta umbujlikult.

Läwele ilmus Misja.

"Mul on julle kiri ära anda, memjahib", ümijes ta ja tōstis Jrene ees käed õksaessele. Ta andis prouale firja ära ja läts ufse juure tagasi.

"Würstilt?" küsis Fjürbringer.

"Jah."

Jrene rebis firja lahti. Fjürbringer waatas tal, kui ta luges, üle öla.

"Wāga austatud armuline proua!"

Kuna Teie selle maa kiiimaga weel pole harjunud, mis mulle enne meele ei tulnud, siis teekjin Teile ja Teie abikaajale ettepaneku, autojõitu, mis Teile täna öhtupoolitüks pakkusin, edasi lükata, kuni tuul mägedesse pōōrab. Selle ajemel rōōmustakjin ma wāga, kui Teie wastu wōtakjite kutse wāiksele pidule, mida ma täna öhtul kawatjen anda. Usun, et Teile kahjutaju wōlgnien üffildusepärowade eest ja ühtlasti tarwitan wōimalust Teile Jüdia imesid näidata, nii hästi-furjasti, kui

jeda tänawate ja paleede weiderdajad os-
tamad. Palun Teilt jaatawat wastust ja
jään Teid ja ka Teie abitaasat terwitades
Teie üsna alandlit

Arada, Eshnapuri würst.

Abitaasjad silmitsefid üksteist. Irene sil-
mad wirwendasid. Ta oli ära kahwatanud.
Fürbringeri filmalaud tuskusid.

„Ta oli Euroopa moodi ratjariides, kui
jelle kirja kirjutas“, tähendas mees rõhutatud
tergusega. „Kuid kirja, mis ta omal ajal
ajal mulle kirjutas, näib ta jelle maa riides
kirjutanud olewat. Temal on stiilitunnet, gipfi-
koerast hoolimata...“

„Misjugune gipfikoer...“

„Temal on gipfist koer, Irene, kes inime-
jele wõib pijarad silma tulla... Mis ja talle
kirjutad...“

„Lubamise?“

„Muidugi teada...“

„Sel tingimisel, et ma Mirjami ja oma
walge tüdrukut tohin kaasa wõtta.“

Fürbringer kergitas kulme.

„See oleks sõjakuulutus, Irene...“

„Mina ei lasje jeda last oma kõrwalt lah-
kuda“, ütles proua peaaegu kirglikult. „Mina
ei soowi enam näha ega kuulda, kudas ta sil-
madest weel lord tumm surmahirm kirjendab.“

„Hea küll, armas naine...“

Irene läts töötuppa ja kirjutas seisest.
Kirja tõi ta mehele. See luges:

„Kõrgus!

Ma tänan Teid enese ja oma mehe
nimel väga armastuswäärilise kutse eest,
mille meie iseäralise lõbuga wastu wõta-
me. Palun kõrgust nii lahke olla ja mulle
lubada, et wäike Mirjam ka kõrguse juu-
resolekul täna õhtul minu isiklikuks tee-
nijaks jääks. Selle soowi täitmise eest
oleksin ma Teie kõrgusele väga tänulik.
Et Teid mitte tülitada, olen ma nõus Teie
maikimist jaatawaks wastuseks arwama.
Teid ka oma mehe poolt terwitades jään
Teie kõrguse

alandlit

Irene Fürbringer.“

„Kirj on hea“, ütles mees kirja kõigutades.
„Aga? — Selle juures on weel mingisug-
une aga...“

„Jah... Ma soowiksin, armas naine, jä-
tame Mirjami osjastada, kas ta parema mee-
lega meiega ühes tuleb, wõi siia tubadesse
jääb. Meie teame, et ta kardab, aga ei tea,
mida, ja ajame ta, wõib olla, just sellele was-
tu, mida ta kardab. Tal on tõsine ja sõnakuul-
misele anduw jüda. Tema ei jäta ta ial kaasa
tulemata, kui ja ta käest kinni wõtad. Ta,
wõib olla, sureks, aga ta kuuleks sõna. Selle

allumise jurmahimulise tõiduje eest peame
walwel olema, sest meie armastame jeda last
mõlemad — eks ole tõsi?“

„Ta on walujalt armas“, ütles Irene.“

„Kas küsime temalt?“

„Küsi!“

Mirjam süttas põrandal. Ta oli laialipil-
latud fetid, käewõrud ja sõrmused kokku kraa-
pinud ja hoidis neid liikumata süles, need rist-
tis kätel walwates. Ta filmad rippusid mõle-
ma walge inimeje näol, nagu oleks need sinna
nõõridega kinni seotud. Ta wäike, pruuni
näo ilme oli selge — see jelgus näis jügewast
rahulolemisest tulewat. Ta huuled ei naer-
nud, aga wäga wõimalik, et ta hing naeris.

„Minu wäike õde“, ütles Fürbringer tema
juure maha süttades, „sul oli õigus, würst
annab täna õhtul peo.“

„Jah“, wastas Mirjam.

„Tema palus ka meid jellest oja wõtma,
minu naist ja mind... Ja meie läheme sinna,
sest et peame minema. Aga meie jüda ei oleks
rahulik, sest et sina rahulik ei oleks, mu wäike
Mirjam... Kuhu tahad ja kõige parema mee-
lega jääda — siia tubadesse, mis wõiksid luku
panna, kummi meie tagasi tuleksine — wõi meie
juure — nii ligidale minu naisele, kes sinu eest
nuures on, nii et ja tema kleiti oma käega wõid
puudutada?“

Mirjam ei liigutanud.

„Üks tee on pikk ja tal on palju samme“,
ürles ta ühetooniliselt. „Teine on lühike ja
tal on wähe samme. Nad lõpewad mõlemad
jamal sihil.“

„Wasta mulle, mu wäike õde“, palus Ire-
ne, tema juure põlwili lastes.

Mirjam waatas temale näkku. Ta weidi
waljud filmad näsijid kühwat, kas wõõral nai-
sei õigus oleks teda nii nimetada, kudas teda
ta mees nimetas. Aga ta andis kohe alla ja
tõstis käed sõnakuulelikult otjaesisele.

„Mina tahan sinu juure jääda, memsahib“,
jõustas ta.

Fürbringer wõttis naise käest kirja ja an-
dis teenrile.

Minutitel, mis teenri kadumisele järgnesid,
ei rääkinud ükski neist kolmest inimesest, kes
walges ruumis hingasid. Fürbringer käis
toas edasi ja tagasi; Irene oli atna alla wana-
le kohale istunud ja hõõrus limonaadivaagnat
oma rahutute näppude wahel. Kui Fürbrin-
ger tema peale waatas, nägi ta, kudas ta abi-
kaasa waresoon kaela peal kiiresti tuskus.

Mirjam istus ristijalgel ühes nurgas; ta
istus sirus seljaga, filmad poolenisti kinni ja
käed süles, nii et sõrmeotjad koos olid ja pöid-
lad ettepoole näitasid. Kergesti krõnksis ole-
wate sõrmede wahel peopesas seisid kõige ilusa-

mad kiivid. Ta nägi wälja nagu noor juma-
lus, kes kingitute on saanud ja jelle eest tahab
täna. Elu ei paistnud temas olewat.

Mõne minuti pärast lähenesid jälle jammud
uksle. Mees ja naine waatasid üksteisele nä-
ku. Irene kahwatas.

„Ta lihtab tagasi“, sõjistas ta.

Fürbringer ei wastanud midagi. Ta wah-
tis uste poole.

Tuppa astus Miska. Kirja tal käes ei ol-
nud. Ta teretas ja ütles:

„Minu isand käskis sulle jeda teatada,
memjahib: küllalise tahtmine on majas seadu-
jets.“

„Ütle oma isandale, et ma teda lasen täna-
da!“ wastas Irene sügawasti hinge tõmma-
tes.

Ta tõusis üles, läks Mirjami juure ja juud-
les ta otjaest.

„Ehi eunast, wäike Mirjam!“ ütles ta
rõõmjahti. „Mina tahan, et ja ilusam oleksid
kui kõik tantšijannad, kes müürsti ees tantšij-
wad.“

Fürbringer silistas oma abikaaja pead. Põh-
jendamata ja tema enese poolt eitatud meelelii-
gutus waldas teda, kui ta neid juukseid silistas.

Mirjami filmad rippusid raskest pilgul ta
läte küljes.

Kui õhtu jõudis, ehtis ta eunast, jett ta oli
jõnakuulelik. Ta näis ilus olewat, jett et te-
male see käsi oli antud. Kui Miska tuli Für-
bringerit ja ta abikaajat müürsti ruumidesse
saatma, läks Mirjam neile järele, nende warju
peale astudes. Kui ta läe wälja sirutas, wõis
ta walge proua riideid puudutada, jett niisugune
oli ta isanda tahtmine.

Müürst wõttis küllalised wastu jaalis, mille
jambad kõrguses ja kauguses lõpmatukseni näi-
sid kadumat. Terwe siraw amulite kogu põles.
Nende klaaside kirju moonutas tuhat kitsast oja
kõigis wärmides kõrguselt alla põrandale, kus
nad wabijedes seginesid. Lõhnapiltwed rippu-
sid kirjus õhus.

Seitsmest ilusasti kanditud purtskaemust
tõusid weejoad peenelt kõrgele ja muutusid
uuesti alla wajudes wikerkaaride loorideks.
Täpi pealt jett jaali piiras õitswate palmi-
puude poolring puust kõrgendust, mis lawa tä-
hendas. Selle ees seisid kolm ilusasti nikerda-
tud tugitooli, mis muustaks peitsitud kirsi puust
tehtud.

Padjad, raske, piisut kõleda brofaat-riidega
üle tõmmatud, katsid tugitooli ja põrandat.

Müürst kandis kodumaa riideid; peas oli tal
ülilulga kiwidega ehitud turban. Tema otja-
esse kohal seisid ainus rubiin oma werise tu-
lega.

„Tere tulemast!“ ütles müürst Irene kätt

juudeldes ja Fürbringeri kätt tugemasti rapu-
tades.

„Rõõmustan, et minu kutse wastu wõtsite.
Täna jell piduõhtul oleksin ma wastu tahtmist
üksi olnud.“

„Kas tohin ma teada, kõrgus, mis põhjus
täna jell piduõhtul on?“ küsis Fürbringer, kuna
müürst Irenele istet walmis nihutas.

„Kanna sõõgi eest hoolt, Ramigani!“ ütles
müürst tühjusesse, wäga waljusti. Terwe sõja-
wägi häaletuid, pühalikult liikuwaid teenrid
ilmus palmipuude alla; jalakõrgused lauakesed,
paendumas wõõramaiguliste toitude all, kanti
kohale ja seati tugitoolide ette üles. Kuldsetes,
kalliskiwidega ehitud peekrites kõlisesid jäätiki-
kesed, mis puuwiljamahlas ujusid.

„Balun istet wõtta!“ palus indialane.

Ta istus ketsipaika ja kutsus Fürbringeri
lahke käeliigutusega oma pahemale käele.

Mirjam liikitas walge proua kõrwale ma-
ha; ta näis nagu wari marmori tumedusesse
kadumat.

Ehk küll toitu toredates nõudes pakuti ja
toitude lõhn meelitaw, kui ka wõõras oli —
ehk küll peekrid kalliskiwide ehtes kiirgasid ja
teenrite liigutused wäga wiisakad ja kenad olid,
lehwis piduõhumaaja wahel ometi nagu när-
wi warjatud meeskus, mis ainult tundi näis
wotawat, mil wõiks lagedale murda ja tulepal-
juses paljalt seista.

Irene ja Fürbringer sõid wiisakuse pärast.
Müürst toitu ei puutunud. Ta jõi ainult wetti,
mille külmus peekri higiga üle tõmbas. Ta
hambad frigistatsid jääd.

Ülki, nõjatatades, pööras ta näo Fürbrin-
geri poole; aasjalik naeratus paljastas ta ham-
baid, nii et nad läikisid.

„Teie küsijate minult ennist, miks jee päew
pidupäew oleks, herra Fürbringer...“

„Ma ei tahtnud jugugi mitte pealekäiw ol-
la, kõrgus.“

Müürst wiskas käega.

„See on enesest mõista. Aga mina soowit-
sin, et Teie ka jeesmijest minu pidust oja wõ-
taksite. Olen kindel, et Teid ka asi elawalt hu-
witab... Noh, ma jain täna jurmaajõnume“.

„Surmajõnume?“

„Jah.“

„Ebaharilik põhjus piduks“, tähendas
Fürbringer, peekrit kätte kahmates. Aga ta ei
tõstnud jeda suu juure.

„On jee ühe naije jurmaajõnum?“ küsis ta.

„Ei. Mehe oma.“

Fürbringer pani peekri tagasi, ilma et oleks
joonud.

„See teatus näib Teid piisut põrutawat“,
tähendas radshah ja toetas toele.

Fürbringer ei västanud midagi. Ta pigistas hambad fokku.

„Zumal taemas! Jostistas Irene peaaegu kuulmatult.“

Radshah pööras tema poole:

„Armuline proua?“

„See on õudne, mis ütlete, kõrgus,“ ütles Irene, ta pilku välja kannatades.

Radshah tõmbas huuled torru.

„Arvate?“ küsis ta.

„Jah. Minu arust on see kuulmatu õudne, inimese jurma piduks teha.“

„See oleneb inimesest“, vastas würst.

„Kui ta oma inimsuse enesest ära heitis ja hui-diks ja: — hataaliks, kes ise oma au raibet õgib, siis on ta hataali jaatuse vääriline, ja raipeõhjat pelgavad vabad loomad.“

„Meie aga oleme inimesed ja mitte loomad . . .“

„Kes seda meile ütleb?“

Irene vaikis.

„Tema oli minu jober ja ma armastajin teda. Ma magajin, sest ta waltwas. Magaja andis ta ära. Ma olen kästjala, kes mulle tema jurmajõnuni tõi, kõige rikkamaks mehaks tema seisuses termes Ghnapuris teinud. Ma käisin wannis, kui jõnuni sain. Ma olin roo-jane ja olen nüüd jälle puhas. Kui ma sel õõsel sureksin, ei oleks minu taga enam midagi poolikut. Sellepärast on mul õigus pihit-jeda.“

„Ja naine?“ küsis Irene jahmates.

„Olge mureta, armuline proua . . . Tema läheb oma tee lõpuni ja jõuab sihile. Mina ei tarwite teda ajada. Ta paneb oma jala ette-märgitud jälgedesse.“

„Ma ei tea, mis Te jellega arvate,“ ütles Fürbringer. „Aga kui ma ka Teie lahkuje reak-sin kaotama, ometi pean Teile ütleva, kõrgus, et Teil wähematki õigust ei ole kohtunik ja ti-mufas olla inimesele, kes Teie meelewilla all on. Slegi mõrtjutale antakse kaitsemise wõima-lus. Ja ma juhin Teie kõrguse tähelpanu sel-le peale, et mina kindlamini kui ial enne ot-sustanud olen selle naise kaitsejaks saada, kes mahajäetuna ja üksildajena on kui lehekene tuules — kui tema waene, waene hing ometi weel Teie riütlikkuse poolt eestkostmist ei leia.“

„Teie kõnelete hästi“, ütles würst, kes tä-helpanelikult oli kuulanud. „Lõbu on Teie juttu kuulda. Aga lubage mulle üks küsimus: Kas teeksite ja tunneste jedajama, mis minult nõuete, kui jutt oleks Teie abitaajast?“

Irene tegi liigutuse, mille würst kohe algu-jes lammatas.

„Palun, wabandage!“ ütles ta. „Mina ei taha Teid jugugi haawata! Meie räägime täitsa asjalikult. Ma soowin teada, kas üks

äraandja ja üks ustawujeta naine wõib kahes jüdames, nagu teie omad, warjupaika leida...“

„Ei“, ütles Fürbringer.

„Ei“, kordas ka Irene.

„Suur tänu!“ vastas würst. „Sellest jat-tub. Enam ei tahtnud ma teada.“

„See ei muuda midagi kõlblise tunde juu-res, mis eurooplajele mõõduandem on: kahju-jaaja ei tohi kohtunik olla!“ konstateeris Für-bringer.

Radshah naeratas.

„Mina ei ole eurooplane“, tähendas ta wi-i-jatalt. „Lubage mul sel iseäralikul juhtumisel ütelda: õniet! Euroopas haawatakse seadusi, ja kohtunikud annawad seadustele autasu. Nafias on enam inimesi kui seadusi — see on wähe. Saawad tähed täis, siis ei waigista see nõlga. Ja minus peitub tiigri nälg. Nüüd on ta jõnud.“

„Kui see tõsi on, kõrgus, siis annate naisele armu“, ütles Irene mahedasti. „Ükski head tõugu loom ei rebi oma ohwri kallal kauemini, kui ta jõnnuts jaab.“

„Annan Teile oma sõna, armuline proua, et ma midagi ei tee, mis ahwarduse laadi oleks . . . Seda pole tarwis. Sellest on küll, et ma la midagi jelle wastandit ei tee . . .“

„Sellest ei jaa mina aru . . .“

„Kas ei ole Teie weel ial jellest midagi kuulnud, et inimesed jurma kartusel jurma lä-hewad?“ küsis würst.

Irene tahtis wastata, aga ta hää ei kuul-nud sõna. Ta kummardas ette ja oisits oma me-he filmi.

„Ma tean“, jatkas radshah, „et inimesi lei-dub, kes endid eestkätt seks ära osta lasewad, et naine põgenema pääseks. Meid on nähtud wõõrastes riides palee katusel jeismat. Keegi naisnarr oli walmis end temale ohwerdama. Ettemõte on jõe ja kannab enesest karistust. Ei ole wahendit esimehe trudusemurdmise wastu, küllalt aga teise wastu. Ja neid ma tarwitan.“

„Ma loodan, kõrgusel pole seda tarwis“, ütles Irene.

Radshah kehitas õigu.

„Kes seda teab? Aga jätame selle jutu. See teeb kurwaks, ja meie tahtsime pidu pihit-jeda. Olen Teile lubanud mõned proowid In-dia kunsttükidest. Kui see Teile sobib, armuli-ne proua, siis annan etenduse alguseks märku.“

„Ma palun Teid . . .“

Radshah plaksutas käsi.

Samal filmapilgul algas haruldane, mei-sik ja siwuta muusika, mis wali ei olnud, aga pealetungiwalt mõjus.

Palwide tagajäinast tuli nähtawale mees,

kes, puujadeni paljas, rätit niuete ümber, oma lihata fehaga walguje kätte astus.

„Ma usun, see mees sünnitab meile sama pettumusega, millega ta kaasvõnnad Euroopas inimeste taskust raha välja petavad, igawuist. Ta näitab meile, et võib naelu ja klaasikilde süüa. Või ta sülitab tuld või kujukust määratu hulga paberit välja — põhjalikult waadates üsna lapsitud asjad, mis tõendavad, kui sügawal inimesejugu alles lapsemähtmetes peitub. Ma loodan aga, Kamigani ostad pidu korraldada ja hoiab tagawaraks, mis ka peenematele nõuetele vastab.“

Zrene ei wastanud. Ta oli oma parema käe wäike Mirjami kaela ümber pannud, kes ta tooli ligidal põlwitas, nii et peaaegu ta kleidi wari paistis olemat.

Mees lawal algas oma etendust nii pühalikult, nagu oleks ta preester ja toimetaks jumalateenistust. Radshah oli teda õieti hinnanud. Mis ta mõistis, polnud muud kui loodusjeaduste eitamine, et inimese keha werd joojeh, kui lihwitud teras palja naha jisse lööb, ja et ta ära kuivab tuleleegis. Ta jooksis ringi ja laskis tõrwikute pikki tulekeeli oma keha libistada, kuid ei tundnud midagi. Ta tahtis oma tõrwikutega, kuna tuled saalis ära kustustid, nagu meeletu, nii et ta wari, sajaliikmelijets hiiglaelutaks kaswades, nagu deemon kümne peaga sammaste ümber tondistis.

„See näeb siiski ilus välja — eks ole?“ küsis würst Zrene poole pöördes otse poifitse toonil. „Tunneb asja. Minult, et ta wari teemast paremini tahtsib. Aga saatust jagab ta ühes teistega. Meie ei taha teda süüdistada.“

„Wahest naerate mu välja, kõrgus“, ütles Zrene ara, südamliku naeratusega, „aga weiderdojatel on minu juures kerge mäng. Mina istun rahulikult ja waatlen neid ja usun kõik, mis nad tahawad, ilma et pörmugi seletust igatseksin. Ma wiibin muinasjutus ja olen mõistuse magama saanud. Ma tean, et tarwitfen ainult üht üst awada, kui saladuste jälgile tahan jõuda, aga ma ei taha seda üst awada. Mis ma selle tagast leiain, ei ole wististi pooltki nii ilus, kui mina oletan...“

„Mul on hea meel, kui ta Teile nalja teeb“, wastas würst. „Aga ma loodan, Kamigani saab oma mõju lõpma. On Teil head närid?“

„Usun küll“, ütles Zrene. „Ma ei ole neid veel proovinud.“

„Kad on mõnikord õige äritawad — need meie kunstnikkude nõidustikid. Aga nad on ijelaadilised... seal ongi ju nummer teine! Seda wanameest ma tunnen. Tema ei lasse enesele midagi käsida ega eneselt välja meelitada. Temaga peab ümber käima nagu kõrge

herraga, kes tahab, et teda heas tujus hoitaks. Aga siis on ta wõrratu!“

„Sgatahes olen ma juures põnewuses“, wastas Zrene.

Ta kummardas ette poole, et oma mehele nätku waadata. Pikkamisi lastis ta enda jälle tooli-toe najale ja pani käed enesele riippe.

Ta tundis lihaste mängu oma mehe näol selgesti.

Ta tõsijets jäänud jilmad wahtisid mana wigurimehe kõhnadele, peaaegu muistadele kätele.

Mees oli maha istunud niisuguse näoga, nagu oleks ta maailmas üffi. Ta seadis ühe punasepruuni lillepoti oma jalgade wahale ja täitis selle, ise alati ümisesedes, musta mullaga, mis ta enese sõrmeotjadest näis tulewat. Ta kahmas õhku ja wõttis sealt wäikese seemnete-va, mille ta mulda pistis. Siis nihutas ta lillepoti eemale, pani käed reitele ja tardus.

Ümin tema huultel kaswas iga tema pikaldase ja haruldase hingetõmbusega. Ta oli jilmad kinni pigistanud; ta näo jooned kufusid jisse nagu furnupealuul.

Sekundid kadusid ja näisid minutid olemat.

Wanamehe käed seisid waitfelt reitel. Ta pealmine kehaosa kufus edasi ja taha waaruma, ta pea hakkas rulliwalt liikuma; ta ümin kaswas kijats.

Üffi jäi ta wait; istus liikumata; ainult ta jilmalaugud näisid ette poole kumerduwat nagu krokodilik.

„Waata ometi!“ hüüdis Zrene, kätt välja sirutades, ja pani selle jalamaid ise oma juule, nagu oleks ta tahtnud sõna weel õhust kinni püüda.

Lillepoti mullast kaswas üles taim, pistke tüwefe — õjad lahenesid tüwefst ja laotasid endid laiali; õjadefle ilmusid pungad. Wäike puu kaswas unenäolise, ekfitamatu alalikkusega. Kui ta kafe kãmbla pikkusets oli sirgunud, rullusid lehed kestadest välja, lãksid laiali ja olid lãikw-rohewised.

Jälle hakkas wanamehe keha puujadest nõtkuma, ta pea rullima, ta ümin meeletuseks kaswama. Ta käed wabanesid reitest, kahmasid kõrgele õhku, rippusid kõnkjiss, nagu linnuküüned, ja tarretult taimet kohal.

Sga õkja lõpule, kafe lehe wahale, ilmus uus pung, mis pikkamisi awanes ja nähtawale laskis lumiwalge karika.

Lõhnapilw moogas taht välja.

„Alpelsiinidiss“, jostistas Zrene.

Sielehed kufusid maha, tilkusid pörandale, nagu lumehelbed.

Sãwitatud karikast tungis välja puuwili, kaswas, muutus immargujets, rohelijets ke-

raks; tema kaswawa raskuse all paendusid otjad. Tugev roheline hakkas muutuma ja jäi wiimaks hiilgaw-kollajeks. Wiimaks rippus iga otja otjas kuldne tera.

Wigurimehe parem käsi langes alla ja murdis kõige ilusama puuwilja. Ta tõstis ta kahe jõe wahel üles kõrgele, kummardas ja wiiskas selle siis Irenele rüppe.

Irene wõttis puuwilja ja muusutas ta magusat wärskust duubfelt.

Kui ta silmad üles tõstis, istus wanamees liikumata, käd reitel, oma kohal. Tema ees seisis lillepott. See oli tühi.

Irene tahtis apfelsiini oma mehele anda — apelsiin oli kadunud.

Radsjah naeris.

„Seal on Teil India!“ ütles ta tehtud heatahtlikkusega. „Tema kõige ilusamad puuwiljad sulawad õhus ära, kui nad rüppe langeswad. Wanamees näib heas tujus olewat. Pingutage oma närwe, mu herrased! Ta katjub Teile nüüd õpetada wärinat-wubinat.“

Wanamehe selja taha oli poisike ilmunud, kitsaste puusadega ja wälgas, muhelew ilme silmanurkades.

Wanamees tõusis üles ja wõttis maast bambuseridwa kätte. Selle seadis ta kest laewa püsti, nii et ta ülemine ots kõrgel amplite wahel ära kadus.

Weiderdaja juust tuli hüüe, mis wee alla lastwa linnu häält meele tuletas. Ta lastis ridwa lahti ja see jäi wabalt seisma.

Noore ahwi osawusega ronis poisike bambust mööda üles, mis ta taldade all kergesti wankudes paendus. Kui ta amplitest oli kõrgemale jõudnud, jäi ta äkki nägematuks.

Seda filmapilku näis weiderdaja odanurk olewat. Ta wahtis tarretult kõrgele, ümises midagi, tõmbas näo wiltu, wiiskas hõlstimu seljast ja hakkas poisile järele ronima.

„Kust ta noa sai?“ sosistas Irene, ette kummardades. „Tal on nuga hammaste wahel!“

„Neil näitse taskud nahas olewat“, wastas würl. „Kui see wõimalik oleks, ajutaks nad õhusse terve arjenaali.“

Ta jäi wait. Irene kahmas tühjusesse.

Kõrgel, nende kohal, kupli pimebuses kostis wihaane kisa, millest läbi kajasid hullumeelse hirmu appihüüded. Oli, nagu ajaks kats deemonit uksteist lae all ja sammaste ümber taga. Riisa paijus ja kahanes, kord ligidalt, kord kaugelt kostes, ja lõppes wiimaks istujate pa kohal ädisti läbi tungima surmahirmu karjatusega, mille ära lammatas wõidurikka tagaajaja hulw röömuhõiskamine . . .

Siis jäi natukeseks ajaks kõik waitjeks. Pealtwaatajad ei liigutanud. Kuplid põlesid

rahulikult oma rumalas kirjuses. Bambus seisis meeletult püsti, wabalt ja tondlikult pimedasse ulatades. Üks ampel, mis laewa kohal põles, maalis bambuse-pilliroo jalale kergesti wabisewa walgujepleki puu peale.

Sellesse walgujeplekki lufkus ülewalt õhust üks kääwaris, werine kääwaris, mille küüned surmatrambis krõnksus. Kääwariele järgnes jalg, mille märg lõikepind hiilgas. Teine kääwaris lufkus esimese peale; peaaegu samal ajal lufkus poisike teine jalg alla. Siis keha. Wiimaks poisike pea. See jäi taela peale seisma ja wahtis lahtisel suul ja weriste, murtud silmadega waatajate peale.

„Ta ostab asja!“ ütles radsjah wäga rahul olles.

Irene ei ütelnud midagi. Ta wärises. Mirjam tema kõrwal oli otjelt langenud ja lammatas oma kokuwuse nutu rusikatesse.

Ararääkimata metsiku naeratusega wahtis würl maha, tütarlapse peale.

„Lubate, armuline proua?“ küsis ta ja wõttis sigareti.

Irene waatas talle segajelt näkku, kuid ei wastanud.

Fürbringer, kellele würl sigaretti pakkus, ütles ei. Silmapilgu ristlesid nende pilgud.

„Teie ei suitseta? . . . Siis pean ettewaatlik olema“, tähendas würl naeratades.

„Ma loodan, kõrgusele pole seda waja“, wastas Fürbringer wäga tõsiselt.

„Seda on itka waja“, oli würlsti wastus.

Nende kõne katkes.

Bambuseritwa mööda turnis wanamees alla. Tal oli juur, madal pajukorw kaenla all; ta kummardas ja fogs kehastikid korwi. Siis pani ta korwile kaane peale ja raputas korwi, nagu tahaks ta wilja jõeluda. Selle juures lallutas ta mingijugust sõna wahetpidamata pikas laulmisetoonis oma ette. Wiimaks tuli rahulolew lufsumine ta kõrist. Ta pani korwi maha, tõstis kaane pealt ära ja lastis poisikele elawalt ja karmesti, naeratus näol, wälja hüüata.

Siis näitas ta korwi sisemust. See oli tühi.

Nagemata mänguriistade kiswa kiidupõrina saatel kadusid mõlemad, oma tööriistu kaaja wõttes.

„Midagi wähem pörutawat —! Rami-gani! — Tantsijannad!“

Balmidest kajaw muusika katkes äkki. Gal-jaselawad eesriided läksid laiali ja wälja astusid kolm neidu, õrna ja noort, paljad lüni õhukeseni kuueni, mis neil puusadelt alla langes jääneni, mille ümber wõrud olid, sirawad ehed wäikestel, ümmargustel rindabel.

Meile järgnes üks mees, kaanega korn ja wäike wile käes.

Mees küttas pisut kõrwale warju maha, pealtwaatajate poole selga pöördes, wõttis korni pealt kaane ära ja pani wile juu juure.

Kurtwa wile esimese tooni juures langes ülevalt kõrgelt saladuslikult allitast helewalgel walguis alla, tantšijannade peale.

Mad ei liigutanud, waid seisid liikumata paigal. Wile kustus ja kijendas. Ta toonides ei olnud ei rütmi ega wiisi. Näis, nagu otšiks mõni esaw olewus temale omaft tooni, ilma et jeda olets leidnud.

Korraga seisis wastu heledat walguist, mis tantšijaid wannitas, wäike, wõõras wari.

Lahtisest kornist oli wälja libisenud madu ja ajas enda nende ees püsti. Tema kolmenurgelise pea all paisus ta kaelanahk üles, nagu wihnawari.

Wilehääled joobusid. Mad ajasid üksteist taga ja jookšid üksteisest ette.

Kobra pea nähwas siia ja sinna. Ta kii- gutas ennaft, ije oma tehal istudes. Ja nagu tema, hakkasid ta neidude tehad liikuma. Lained jookšid neist läbi, õladest põkwedeni. Nii nende puusade ümber hakkas keerlema. Kiirte- wihud kiirgasid nende rinnaohetest. Nende käewarred pöörlesid nagu rästikud. Mad pigistajid kinni sõrmed, mille peal smaragdohelised kiwid jargasid, nii et nende käed ije nagu maopead paisšid olewat.

Nende ees tantšis madu.

Wile kijendas.

„Muidugi mõista, on lollus uskuda, nagu lajeks madu enese peale muusika läbi mõju awaldada“, tähendas radšah, sigareti suitju ninast wälja puhudes. „Madu teab muusikast jama wähe, kui tool. Teda äritawad tantšijate liigutused, kisa ja walguis — see on kõik. Meie maotaltjutajad on kõik juured petijed. Näitawad, nagu olets kobral kõik ta kihuti- hambad suus. Aga ainult mõned ükšikud wälja arwatud, kes enda lolluse pärast maole ham- mustada annawad, ei wali ükski maotaltjutaja niijugust madu, kel ta enne ei ole lastnud rästikut hammustada. Siis on kobrad hädaohuta ja kahjuta, nagu nästikud.“

„Sellegipärast ei tea ma, kas ma head kapi- hoopi küsitawast proowist paremaks ei arwa“, ütles Fürbringer tõrjumalt.

„Selle eest pean ma Teid hoiatama“, was- tas würst. „Kobra on, nagu saaga tõendab, jesihaadik püha, mil ta oma kaelawarjuga mõt- tesolewa Buddha pead päikese eest warjas, ehk ta Buddhast küll peaaegu midagi ei tea... Tantšijannad pole midagi wäärt. On laisad nagu noored lehmad. Laske Mirjam tantšib.“

Tema on paendum, nagu noor puuwõju ja ta tehaliikmetes peitub wile esaw wastutaja.“

„Ei — !“ hüüdis Irene peaaegu waljusti.

„Meie oleme tantšijatega täiesti rahu!, kõrgus“, jattas Fürbringer.

Radšah naeratas.

„Seft et Teie paremat ei tunne“, tähendas ta. „Mina tahan aga, et Teie Judiat ennaft tantšul näeksite. Tantš, Mirjam!“

Mirjam tõusis üles. Tõstis käed otšae- jele. Ta nägu oli hall, kui tuhk.

„Ma palun kõrgust Mirjami mitte junda“, kogeles Irene, Mirjami ümbert kinni wõttes.

Mirjam seisis ta käte wahel, nagu olets ta puust.

„Miks?“ küsis radšah imestades. „Madu on täitja hädaohuta. Tõhhi ma jeda Teie tõendada?“

Ta tõusis üles, läks lawa juure ja sirutas käe kobra poole. Nuttu, kui mõte, lõi madu talle käe peale.

„Waadate!“ ütles indialane. Tema käel seisid kats weretilka. „Ta on pisut erutatud“, jattas ta ükšköikšelt. „See ei tähenda midagi. Tema hammustus ei tapa lindugi. Du Teie seft proowist küllalt?“

Irene ei wästanud.

Ta lastis Mirjami lahti.

„Püüa kobra kinni!“ hüüdis würst. „Ta tahab ära põgeneda!“

Maotaltjutaja kuulis sõna. Ta lastis mao korni ja pani kaane kornile peale. Walge walguis kustus, Lawa seisis oma amplite kirjuses, nagu wärwilises mees.

„Edasi, Mirjam“, ütles radšah.

Mirjam kuulis sõna. Läks üles lawale ja ajas selle keftpaita. Walge walguis ta pea kohal jüttis. Ta seisis laiali lahtistel filmadel ja rippuwail kätel. Tema otšaeftisel, pooleni juuste peidus, jaras suur roheline kiwi.

Wile algas oma rebitud laulu. Korn waaš fertis. Madu libises sealt wälja. Ajas enda tütarlapse ees püsti. Ta kaelanahk turjus üles.

Ja mõlemad hakkasid tantšima — madu ja laps.

Mirjami filmad wiibisid mehe peal, jeda ta jüda armastas. Ta tantšis, nagu olets ta unes tantšinud. Ta huuled olid lahti. Ta kaelasoontes põffus ta jüda.

Fürbringer kargas üles:

„Tule alla, Mirjam!“ hüüdis ta kui mee- letu.

Samal filmapilgul lõi madu lapse jala poole — ja taganes kohe, ifka weel püsti seis- tes ja edasi-tagasi waarudes, kael üles paisu- nud.

Mirjam seisis liitumata. Minult ta silma-
laugud wärjessid. Wile kisseadas edasi. Mir-
jami huuled liikusid. Ta sirutas käed wälja.

„Sahib — !“ hüüdis ta.

Ja tultus otseti maha.

Zrene karjatas waljusti.

Zürbringer kargas lawale. Nagu wari
libijes wilemängija takt mööda, et lobrat linni
wällda.

Zürbringer jõudis takt ette. Ta kummar-
das, wõttis ühe laua ja paiskas selle täies wi-
has mao kerele.

Tema taga kisseadas Zrene:

„Waata ette! Deine! — Deine madu —!“

Zürbringer ei hoolinud jellest. Ta kahmas
Mirjami oma käte wahale ja hüüdis teda nime
järele.

Uga Mirjam ei kuulnud teda enam.

Zrene seisib ta kõrwal.

„Arst!“ hüüdis ta. „Tooge ometi arst!“

Zürbringer tundis surmatrampi, mis Mir-
jami keha piinas. Ta kiristas wihas hambaid.
Pööras pead wihas siia ja sinna poole. Waa-
ias maotalkjutajale näkku ja tundis Ramigani
ära.

Punane udu woogas ta filmades ees. Ta
otjäs oma filmadega wärsti.

E.e. naeratas.

„Kover niisugune — !“ kisseadas ta würtle
näkku.

Das kis Mirjami keha põrandale libijeda ja
tahtis indialasele kallale tormata.

Zrene jooksis talle ette.

„Ära siit — !“ hüüdis Zrene ja raputas
meeft käewarest. „Sumala halastuse pärast —
pögeneme! Kas ja ei näe, et surm meie ko-
hal on?“

Zürbringer waatas ringi. Würst oli kadu-
nud. Nad olid saalis üksi.

Ta kahmas naise käest kinni ja rebis ta en-
daga ühes.

Nende taga kustufid tuled.

Nad jooksid pimedas...

10.

„Teed — ! Tead ja teed?“

„Misjuguft —?“

„Meie tubadesse?“

„Mina ei lähe enam meie tubadesse! Sin-
na ei lähe meie enam ita! Ma ei jäta sind se-
kundiski enam, kui hädapärast tarwis, siia
äraneetud majasse, kus surm ringi käib!
Jookse, mis jõuad! Jää minu kannule! Meie
peame tee leidma järwe ääre. Paleel on sada
uft. Tarwis on paati leida, siis sisse ja mi-
nema!“

Nad jooksid, mitte enam rääkides, kõrwuti.

Teine kuulis teise löötsutamist. Sambad, tre-
pid, jaalid lendajid neist mööda, walgustatud
teadmata walgujest, mis kuwalguje jarnane.

„Ära kuku!“ kisseadas mees ja kiskus naise
käewarest tagasi. Nad läksid trepist alla. Ust-
med olid märgad ja siledad ja läikisid, nagu
oleksid need üle tõmmatud wosworiga.

„Siit ei pääse meie edasi! Trepp wiib ka-
naali!“

Zürbringer jooksis trepist jälle üles.

„Zrene! Zrene, kus ja oled — ?!“

Naise hää! wastas temale pimedast.

„Ma ei näe sind enam —!“

Zürbringer sirutas käe wälja, kahmas nai-
seft kinni ja tõmbas ta kaasa.

„Jää minu kõrwale — kuuled ja? Ära
lahtu minu kõrwalt! Wahest katsumad nad
sind minu kõrwalt ära meelitada — hüüamad
sind nime järele minu häälega. Ära pane seda
tähele! Jää minu juure!“

„Jah... Jah...“

Nad jooksid.

Zrene sõistas löötsutades:

„Kuuled ja? — Kas ja ei kuule midagi?“

„Mis — ?!“

„Keegi jookseb meie järele —!“

„Ea eksid...“

„Ei, ei... Keegi jookseb meie taga. See
on mees, kes jookseb... Palja jalu... jõuab
meile järele!“

Zürbringer jäi seisima, surus naise müüri
najale, astus ije ta ette, kumardas, kuulas,
ise oma hingehõlku alla kugistades.

Räigu pimeduseft nende taga ligines keegi
jookstes. Jooksis kõigest jõust. Walguje heli
langes ta näole — see oli Ramigani.

Zürbringer kargas talle jannu wastu.
Tõstis käed üles, et indialasel kõrist kinni kah-
mata.

Ramigani pööras kõrwale.

„Miks ja siin seisad?“ kisseadas ta. „Miks
ja ei jookse?“

Ta nägi Zrenet, kahmas tahe käega õhku.

„Ma hoiatafin sind!“ hüüdis ta peaaegu
kriisates.

„Jää seisima, Ramigani!“

Zürbringer kahmas indialase tultast kinni.
Wedas ta walge kätte, mis kusagilt nägemata
alast sisse paistis.

„Tahan sulle näkku waadata... Äraandja
oled ja, nii wõi nii... Tahan teada, kelle ja
ära annad —“

Judialane hakkas hääletult naerma.

„Ennast, sahib, ennast!“ hüüdis ta ja kah-
mas oma rinnust küüntega kinni. „Äraneetud
jaab olema minu nimi! Uga ta tema — ! Tal
on weri sõrmede küljes! Ta tundis mind mu
hinge häwitama! Ta teadis, et teisel lobrat

ühvot alles oli . . . Sa otsid teed mee juure —? Ma näitan sulle selle tee kätte —!”

„Kui sa waletad, Ramigani, siis sa eluga ei pääse!”

„Ei waleta! Edasi, sahib! Edasi!”

Ramigani jooksis ees; Frene ja FÜRBRINGER jooksid temale järele.

„Ujalbad sa teda?” küsis Frene wärisedes.

„Tema wiha on aus . . .”

Sekundid kukkusid alla pinneduseesse ja kuhjusid mägedeks nende teel.

„Neme liig palju aega kaotanud!” kurtis Frene. „Nad panewad meil tee eest kinni!”

„Nad on walejälgil”, wastas Ramigani, ilma et ümber oleks waadanud. „Ma saatsin Misja sinna poole. Weel usaldab mind würst . . .”

„Kui ta järwe juure jõuab ja näeb, et sa teda oled petnud —?”

„Paadid on järwel — kõik . . . ainult üks mitte . . .”

„Kui kaua aega läheb weel wärawa juure jõudmiseks?”

Ramigani oli seisma jäänud.

„Mul on riim käes . . .”

„Ma aitan sind.”

Mehed ühendasid jõud. Pikkamisi, wastu kahtmisi awanesid raudsed hiiglawärawad.

Wäljas seisis järw. Ta hiilgeta pind oli liikumata. Wiie astme ees, mis weepinna juure wiisid, wotas paat. Aerud olid paati tõmmatud. Redagi ei olnud paadis.

FÜRBRINGER jooksis trepist alla, kargas paati ja sirutas naisele kae wastu.

„Mis sa ootad, Frene —! Tule!”

„Meie ei ole üksi —!” hüüdis naine. Ta tähendas mõlemate kättega palee ees walitsewa pimeduse poole.

Warjud hüppasid üles ja kadusid täielikku bööse.

Kõrgusest kajas pikk, kõle wile.

Ramigani huultelt tuli wihane hoiganine. Ta jooksis trepist alla paadi juure, ja liikkas Frene oma ees, nii et see tuikus. FÜRBRINGER wõttis ta wastu. Judialane kummardas, rebis ketti. Sooned turjusid ta otjaesisel üles.

„Mita, sahib!” kristas ta.

FÜRBRINGER surus Frene istmele ja kiskus kети tugewa rapluga lahti. Ramigani hüppas paati. See libises kaldalt kaugele. Mehed wõtsid aerud kätte.

Ramigani hakkas naerma.

See oli tal weel huultel ja lambus kuristades. Nende taga kerkis lumivalge walguise mullaan tundmata sügawusest ja näitas, nagu oleks terwe palee leekimas.

Trepi ülemisel astmel seisis radshah. Ta seisis pisut ettepoole lastuna, pea kullas. Tõstis parema kae üles ja hüüdis, mitte waljus i,

aga niijuguse häälega, mis siniseks lihwitud terasele sarnanes:

„Siia, Ramigani —!”

Ramigani tõmbas pea õlgade wahel. Wastis würstile tarretult otja. Mer oli tal liikumata õhus.

„Edasi, hindu!” ütles FÜRBRINGER wihajelt. Ta tarwitas aeru kõigest jõust.

„Siia, Ramigani —!” hüüdis würst teist korda.

Ramigani lastis aeru langeda. Ta krampis oma käed rüüsse, tõstis lõua üles ja hulus pöörlewal filmil, nagu hunt lõksus.

„Ta on hulluks läinud”, kisas Frene.

FÜRBRINGER kisas Ramiganile:

„Wõta aerud kätte, mees —! Oled sa karn-konn wõi mees —”

Ramigani ei kuulnud. Ta hulus.

„Siia, Ramigani —!” hüüdis würst kolmat korda.

Ramigani tõusis üles. Paat wankus ta all. Ta oli kiilita ja hakkas keerlema.

FÜRBRINGER kirus ja jõudis, nii et higi nõretas.

Radshah ei tarwitsenud enam neljat korda hüüda.

Ramigani hoidis oma leekiwad filmad isanda poole, jäi wait ja wiskas käed õhku. Nii seisis ta mitu filmapilku liikumata, kukkus otseti ja kadus wette.

Frene karjatas.

„Mihkel! Mihkel, päästa ta! Ta kaotas mõistuse —!”

„Päästmist ei ole”, wastas FÜRBRINGER lammatatud ja meeleheilkliku wihaga.

Ramigani pea tuli weest nähtawale. Waevalt liigutatud lained woolsid ta lastijest suust üle. Ta kadus mee alla ja ei tulnud enam nähtawale.

Shuapuri radshah lastis käed maha wajuda. pööras ümber ja kadus paleesse.

„Tema ei tule meile järele”, tähendas Frene hirmu ja lootuse wahel.

„Tuleb — selle peale ole kindel! Enne peab ta omale paadi saama. Wõta Ramigani aer ja aita mind. Paat on raske, meie ei saa edasi.”

Frene kuulis sõna. Ta istus Ramigani kohale ja wõttis aeru. Aga näis, nagu oleks neil paadi all mee asemel muda olnud. Paat roomas . . .

„Meie ei jõua edasi!” hüüdis mees raputawa karsitusega. „Nad panewad meil tee eest kinni. Kas mõid näha, mis saarel sünnib?”

„Ei . . . Aga läänekaldalt on üks paat teele tulnud ja jõuab saare poole . . . Wait — kuulad? Nad hüüawad wastamisi . . .”

FÜRBRINGER oigas, waatas taha.

„Tornid —!“ hüüdis ta waljusti.

Tornide otjast tõusid leegid üles taeva poole ja saatsid laiad tumepunased lained alla sügavusse.

Nende wastupaikestest näisid Irene juuksed põlevat ja ta nägu piiras tulekumaline parg.

„Kuhu ja lähed?“ küsis ta.

„Hobuste juure...“

„Sa ei tunne teed — öö on.“

„Ratsume mägestikku jõuda ja ootame hommikut.“

Nad olid kaldale jõudnud. Paat punitus kaldasse ja wankus. Fjörbringer kargas maha — temale järgnes Irene. Nende ees hiilaskid puuwillapuude punased diid. Tulest üles hirmutatud linnud kiskendasid nende kohal.

Waljusti kiskendasid nad — need metsikud linnud... .

Fjörbringer jooksis.

„Ää minu kannule, Irene —!“

„Jah. Ära pööra ümber...“

Wüstliku talli wärawad olid lahti. Fjörbringer awas nad. Loomakohade jõe õhk wõlask neile wastu ja rõõwis neilt filmapilguks hingetõhu.

Ta otsis walgustusnööpi. Tall läks walgetks. Ühtki wahti polnud näha. Kõik wiisjada hobust olid seal. Nad seisid kummagit kätt kahes reas ja pöörasid pead tulijate poole. Nende kalliskiwidest filmad kiirgasid tulede kääs.

Fjörbringer jooksis rida mööda. Otsis wüsti tätku. Ta leidis ta, tundis ta tema opaafilmadest ära, wõttis ratsutist kinni ja wiis wälja. Ilus, pime hobune kuulis sõna, ilma piisema wastupanekuta.

„Kustuta tuli ära!“

Irene tegi seda.

Fjörbringer wiiskas täkule waiba selga, nõoris selle kinni ja kargas ise looma seljale.

„Tule üles“, ütles ta ja sirutas käe wälja.

Irene pani jala tema jalale, kahmas looma lasti kinni ja kiskus enda üles.

„Kas ta meid mõlemaid jaksab kanda?“

„Peab... . Sina ei ole harjunud pimedal hobusel ratsutama... . wõta minu ümber kinni ja ole rahulik...“

Ratsasõit õõjel algas. Gopurah pool linna seisid pikad tornitulede keeled ja wiiskasid mustja leegi rübalaid läbi puulatwade teele, mida mööda põgenejad läksid. Oli tõusnud segane käre, aga see oli alles kaugel.

Puud jäid nende taha; tee oli hobusel jalgade all. Hobune komistas ja jäi wabijedes seisima. Fjörbringer ajas teda edasi.

„Edasi, mu hea hobune — edasi — edasi...“

Täht norstas ja jooksis. Fjörbringer kummardas kaugete ette ja tunnistas teed. See

oli konarline, täis roopaid, mis päike kõwaks põletanud.

„Kuuled ja meie taga midagi?“

„Ei... . Jah... . Ei... . See oli tuul...“

„Ääled tulewad lähemale — kas ja seda ei kuule?“

„Jah. Nad kiskendasid.“

Fjörbringer waitis. Njäs hobuse tuhatnolja minema. Loom kuulis sõna.

Nad jõudsid jõe ääre ja ratsutasid selle wabisewast sillast üle. Jättsid tee paremat kätt ja ratsutasid risti üle wälja. Tinnud lendesid üles. Shaakali wihane haukumine põikas nende eest kõrwale. Kael pool pööstastes kiirgasid wõõrad, wihased filmad; õõloomad tõusid üles inimele wastu.

„Ma näen tõrwikuid, mis meie järgnewad“, ütles Irene.

Fjörbringer ei waadanud taha. Ta pures hambaid kokku.

„Tulewad nad ruttu?“

„Jah.“

„Du neil hobused?“

„Jah.“

„Du nad juba jünpool jõge?“

„Terme sõjawägi tõrwikuid. Üks on kõigist teistest ees. See lendab imedas, nagu lendaw täht. Ma kuulen selle hobuse kabhjälde...“

Fjörbringer löi hobust kandadega. Hobune kargas ja jooksis. Maapiind ta kabhjade all oli jile, kui meremuda, ja pehme.

Fjörbringer mõtles: Ma ei taha enam küsida, emie kui metsja juure jõuan. Ja küsis jama ajal: „Du nad lähemale jõudnud?“

„Üks neist tuleb lähemale...“

„Ära waata enam taha!“ kiskendas mees.

Irene wajutas oma pea ta rinnale.

„Ma ei kard!“ ütles ta kirglikult.

„Seda ma tean“, wastas mees ja pigistas teda oma rinnale. Ta filmad uelafid teed hobuse ees. Ta riind löötsutas.

„Irene“, ütles ta, „ma armastan sind! Kuuled ja?... . Ära pane tähele, et ma sinuga karmilt räägin. Ma armastan sind! Hirm on see, mis minust karmilt räägib.“

„Mina ei kard“, kordas Irene heleda häälega.

Nad ei rääkinud enam. Nad ratsutasid. Minutid kaswasid. Taewas nende kohal kustusid tähed. Walgus, mis maha langes, oli külm ja hall. Mägede kohale, mis nende ees, ilmus koidukuma.

Hobuse löötsutamine kaotas alalikkufe. Ta hakkas rõõgijema. Ja warijema. Cuured, walgus wabhjelbed ripusid ta rinnal ja pihal.

„Ta ei jookse enam!“ ütles proua.

„Peab —!“

Fürbringer kummardas ettepoole. Kõnendas loomale kõrva.

Doom mõistis teda. Kuulis hirmu, mis inimesest hüüdis. Ta võttis jõu kokku. Ta ilus, hõlgaw näht ei olnud enam must, ta oli wahnust hall. Weresooned, üles punsumud, käisid seilest kui ohjad üle.

"Ta ei jaksa enam!" fordas Irene ja hakkas nutma.

"Peab ---!"

Maa asjad võtsid enestele kaju ja wärwi. Kerkisid widewikust üles, wiltu, waenusikuli, nagu olemused, kes pahalt käigult koju tulewad ja sel paha sõdametunnistuse on.

Legendid hakkas lõppema. Kivipuru seisid wäljal. Kalkurahnud olid maapinna katti lõõnud. Mägede pead tõusid jahedalt warajasie waigusesse, nagu oleksid nad tahtnud selles jupelda. Nende kohal oli taewas roheline

"Karga maha!" kõnendas mees ja tegi naise käewarred oma kaela ümbert lahti.

Irene kuulis sõna, libises alla kimirägas-tikku. Langes põlvile.

Samal ilmapiilgul, mil Fürbringer maha kargas, langes ka hobune maha. Ta wigas ja kargas uuesti üles, ajas pea kõrgele ja raputas ennast. Siis wajus ta tagumikule, toetas esimesed jalad kiwidesse, ja seisid niidwiigi liikumata, kuna ta sapsud töötasid. Hommiku esimejel paistel järeksid ta opaafilmade seitse wäri.

Fürbringer waatas üles. Näitas käega.

"Üles ---!"

Irene ajas enda üles. Kalkurahnud hakkasid kiwidesse. Fürbringer toetas teda. Naine tõusis, võttis ta käest kinni, leidis tuge ja seisid. Siis ulatas ta mehele käe.

"Ära wiivita!" hüüdis mees. "Ära waata taha! Lähme üles mägedesse!"

Irene ronis edasi. Kalkurahnud, mille wiim purustanud, pakkus kätele ja jalgadele tuge. Fürbringer walwas naise üle otse wihaste murefilmadega. Nad jõudsid ruttu edasi; org näis nende taga ruttu alla wajuwat.

Mees pööras ümber ja waatas taha. Nägi legenditu täis inimesi olemat, kes kõik hobuste turjal istusid, wäikesed kui koorad.

Kõige ees oli würrt. Ta waatas üles. Fürbringer wõis ta näo ära tunda. See oli kätt nagu, sel hea meel on, et jahisaak ei pääse.

Ta ei järgnenud neile. Ta pööras oma hobuse idapoole. Ta kaaslased läksid talle järele. Nad kadusid mäejalale.

"Ta paneb meile tee eest kinni", ütles mees.

Irene ei wastaanud. Mees kuulis ta sügawat hingamist.

Ta tundis, kudas tal higi otsaesisel seisid ja

külmalt üle oimude alla weeres. Ta süda peksis, nii et see kuulda oli. Oht läks ta filmade ees uduseks. Ta ei teadnud enam, mille järele ta tahmas; lahtised kiwid ta näppude all weeresid ta jalgade eest alla sügawusesse.

"Mis seal on?" kõnendas Irene, kes laiali laotatud kätega kalkurahnud seisid.

"Ära waata taha!" kõnendas mees tagasi.

"Nad ronisid edasi."

Kaugusest ja sügawusest kajas rõõmus hõistaw hüüe üles nende poole. Fürbringer ei julenud selle põhjust uurida. Ta mõitles: Oleme sattunud pörgusse, ja saatan ei laske meid enam lahti.

"Mis see hüüd tähendab?" küsis Irene. Ta hää kajas kui uppaja hää.

"Ära küsi --- ruttu ---!" wastas Fürbringer löötkutades.

Irene käed jooksid werd. Mees nägi seda. Ta jurus hambad kokku. Ta kõrwus hulus weresööd.

"Mitte nõrkeda!" wamutas ta naise.

"Mitte nõrkeda, Irene ---! Weel wiis minutit! Weel kolm minutit ole kindel!"

Irene tegi liigutuse, nagu tahaks ta põlwili langeda. Ta hoidis enda jalul, kukkus kiwide wastu tagasi, seisid nagu ristilõõduna, lahtisel juul; ta tühjad, hirmunud filmad otsisid taewast.

Siis kukkus ta offeti.

Mõdrameelse jõuga tormas mees tema juure ja tahmas ta süle, toetas oma jalad nagu juured kiwidesse. Tõstis naise üles, wiskas ta enesele risti õlale, seisid põlwili, pingutades, parem käsi kalju küljes; mõirgamine, mis ta rinnast tahtis teed murda, muutus wäsimuse rõginaks.

Ta otsis filmadega taewa lõpmatust. Otsis mäe harja. Algas teekonda üles, nagu lajuts maailm ta õlale. Ta ei tundnud enam iseenast. Wime, kurt, tumbeta --- tassid ta oma loormat ilka ülespoole.

Ta jõudis üles ja kukkus maha. Waatas alla sügawusesse. Seinäkitselt kukkus kalkurahnud alla. Mõ wahutas jõgi.

Teisel pool, mäe jalal, seisid tagaajajad. Hakkasid üles ronima, kõige ees würrt.

Fürbringer ajas enda jalule. Ristus naise ühes enesega üles. Nad seisid, üksteise ümber kinni hoides, nagu oleks neil üksainus leha.

Fürbringer hoidis naise kätte wahel; ei ta waadanud edasi ega tagasi, ta tahtis legenditu rajatusesse, mis nende all seisid.

Päike tõusis mägede ja Eshnapuri oru kohale.

Ta uduist, mis orgudes woogasid, tõusid üles, hõigajureks kaswades, määratu wari..

Warju harjad põlesid walges tules, nagu kristall, millele päike paistab.

Judia hauasammas...
 FÜRBRINGER wankus. Ta tundis maad oma
 jalgade alt kaduvat.
 Kuulis naise häält, kes ta nime hüüdis:
 „Mihkel! — Mihkel —!“
 Ja langes sügavusse... .

11.

Kell lõi kõrvaltoas üksteistkümmend. Aknen
 oli pooleni lahti ja sisjetungiv tuul tõi kaasa
 õitswate pajude ja wihmaniiste mulla õhku.

FÜRBRINGERI woodi ees seisis TRENE. Ta oli
 kae oma mehe otjaesisele pannud, kumardas
 ta kohale ja küsis:

„Nägid ja rasket und, mu armas?“

FÜRBRINGER wähtis naisele tarretult otja.
 Pigistas filmad kinni, tõmbas sügawasti hinge
 ja surus pea patjadesse.

„Und...“ ütles ta, weel poolenisti tead-
 wuseta. „Ma nägin und... See oli minu
 elu kõige hirmsam unenägu...“

„Sa wigastid unes nii sügawasti ja ma
 hüüdsin sind, aga sa ei kuulnud“, tähendas
 TRENE ja silitas ta pead.

FÜRBRINGER naeratas. Waatas abikaasale
 uunistawalt silma.

„Ometi!“ wastas ta ja kahmas abikaasa
 käte järele. „Ma kuulsin sinu hüüet. Kes
 unenägu olid ja minu juures. Ma jutustan
 sulle selle loo ära...“

Ta pöötras pea kõrwale ja waatas TADSH
 MAHALI pildile, mis ta woodi wastas rippus.

„Kas tead, kus ma wiibisin?“ küsis ta nae-
 ratades. „Indias. See pilt seal on selle juu-
 rez süüdi... Ma nägin und, ma pidin haua-
 samba ehitama, mis selle ilu weel üle lööks.
 Katse pidi nurja minema, isegi unes. Aga sest
 oletas, mõib olla, minu kõige parem töö saa-
 nud...“

„Kahetsed sa, et sa jeda ainult unes nä-
 gid?“ küsis TRENE õrna südamlikkusega.

FÜRBRINGER raputas pead.

„Mul on ainult ühest asjast kahju“, ütles
 ta silmi kinni pigistades.

„Millest, mu armsam?“

„Sellest täheasjariist, mis ma sulle tahtsin
 kinkida... See oli ilus...“

Lõpp.

Kewade.

Soome luuletaja H. Jalkanen.

Koit kuldab juba joome
 tuhandejärwemaal,
 ja kewad jõudnud Soome
 ju ilul hülgawal.

Küll oli pikk ja pime
 ja hirmus orjaöö,
 pea kohal nüüd kui ime
 meil särab walguswöö.

Me koidul laule loome
 tuhandejärwemaal —
 ju kewad jõudnud Soome
 on ilul hülgawal.

Sinnamõistatus nr. 5.

A, K, a, a, a, a, a, a, a, a, e,
S, h, h, i, i, i, i, i, J, S, R, R, t,
M, M, m, m, m, n, n, n, n, n, r,
u, u, o, p, p, p, r, r, r, r, r, S, S,
j, S, t, t, t, t, u, u, u, u, w, ü.

Enneõigust 64 tähest (12 juurt ja 52 väikest tähte) seatagu kokku luue praegu veel elava Eesti tähtsama helilooja ees- ja perekonnanimed (esimesed tähed on suured nii

hästi ees- kui ka perekonna nimes). Seletused tulevad saata 1. juulini j. a. „Romaani“ talitusele (Niguliste tän. 16, Tallinnas).

Digere lahendajate nimed trükitakse ära „Romaanis“ nr. 8 (ilmub 15. juuliks j. a.). Nende vahel loositakse ka välja kolm „Romaani“ aastakäiku 1922.

„Romaani“ talitus
Tallinn, Niguliste tän. 16.
Aduetruat 12-53.

Tehnilistel põhjustel ilmub käesolev „Romaani“ nr. ilma lisaleheta.

Talitus.

Suunistuu algul ilmub meie kirjastusel Eesti tööstus- ja kaubanduslike näituse puhul raamat

„Eesti kaubandus ja tööstus“

milles on olemas eriosad kuues keeles. Raamatu ilmumisel saadame meie igale „Romaani“ jenfisele aastatellijale ühe eksemplaari maksuta.

Kirjastus „Ureng“ Tallinn
Niguliste tän. 16. Aduetruat 12-53.

Kõige kõrgemas
headuses on ainult
shokolaad

Wabrik ja ladu:

Tallinnas,

Rüütli tänav 1/2